

T.C.
İstanbul Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Farmasötik Botanik Bilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Kerim ALPINAR

777684

**TEKİRDAĞ İLİNDE İLAÇ VE GIDA OLARAK
KULLANILAN YABANI BİTKİLER**

(Yüksek Lisans Tezi)

Ecz. Emine AKALIN

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM BAKANLIĞI
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İSTANBUL-1993

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ VE AMAÇ	5
II. GENEL BÖLÜM	9
1. Coğrafi yapı	9
2.Tarihçe	9
3. Bitki örtüsü ve floristik çalışmalar	9
4. Yöresel adlar	10
III. MATERYAL VE YÖNTEM	13
IV. BULGULAR	15
V. SONUÇ VE TARTIŞMA	65
VI. ÖZET	67
VII. RÉSUMÉ	68
VIII. KAYNAKLAR	69

TEŞEKKÜR

Çalıőmalarım sırasında her zaman yardımlarını gördüğüm Bilim Dalımız Başkanı Sayın Prof. Dr. Neriman Özhatay'a, Yüksek Lisans eğitimim süresince her türlü yardımını esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Kerim Alpinar'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Derslerime katkıları ve laboratuvardan yararlanma olanağı sağladığı için Sayın Prof. Dr. Bayhan Çubukçu'ya, Sayın Prof. Dr. Nurhayat Sütölünar'a. Graminae örneklerini tayin eden ve diğer tayinlerde yardım eden Sayın Prof. Dr. Asuman Baytop'a teşekkür ederim.

Bitki örneklerinin toplanmasında büyük yardımları olan annem Ürkiye Akalın'a ve bitki resimlerin çizilmesinde yardım eden Sait Yazdanmeh'r'e, ayrıca ülkemizdeki tedavi ve gıda olarak kullanılan bitkilerle ilgili yayınların hazırlanmasında yardımlarından dolayı Ecz. Ergin Yazıcıoğlu'na teşekkür ederim.

Bu tez 491 no'lu proje ile İÜ Araştırma Fonu tarafından desteklenmiştir. Adı geçen kuruma teşekkür ederim.

GİRİŞ VE AMAÇ

Farklı yüzey şekilleri, toprak yapısı ve iklim koşullarına sahip ülkemizde, bunlara bağlı olarak tür sayısı bakımından zengin bir bitki örtüsü gelişmiştir. Vasküler bitkilerimiz ile ilgili temel eser olarak kabul edilen Türkiye Florası'nın 1988 yılında yayınlanan son cildine göre (9) Flora'nın kapsadığı alanda 2651'i endemik 8576 tür, türaltı düzeyindeki-lerle toplam 10245 takson doğal olarak yetişmektedir. Ülkemizden kayıtlı taksonların sayısı ise 10093'tür. 1988-1992 yıllarında yapılan çalışmalarla bu sayı 10214'e yükselmiş, sürdürülen çalışmalarla da giderek artmaktadır. (1)

Bilindiği gibi bitkiler insanlar için her zaman vazgeçilmez unsurlar olmuşlardır. Özellikle hastalıkları tedavi edici ve besin olarak bitkilerden yararlanmanın tarihi çok eskilere uzanır. İlk insanların çevrelerinden gördükleri ve başlangıçta tamamen doğadan toplayıp yedikleri bitkilerden bazıları günümüzde besin olarak yararlandığımız kültür bitkilerinin atalarını oluşturur. Diğer taraftan çok uzun bir zaman sürecinde deneme yanılma yolu ile tedavi edici özelliklere sahip olduğu anlaşılan bitkilere ait bilgiler de nesilden nesile aktararak günümüze ulaşabilmişlerdir. Anadolu'da bitkilerden ilaç yapma geleneği eski çağlara dayanır. Bugünkü bilgilerimize göre en eski ilaçlar Hititler'den kalmadır. Özellikle Bergama döneminin tıp merkezi sayılıyordu. M.S. 2.yy'da Bergama'da yaşayan sonra batıya göç eden Galenos'un yaptığı ilaçları kendisinden çok daha önce Ege Adaları'nda (İstanköy) yaşamış Hippokrates (M.Ö. 460-377)'den aldığı biliniyor. (Ref. 12) Yine Anadolu'da yaşamış (M.S. 1.yy) Dioscoridis'in Herbal'in de kaydettiği bazı bitkilere ve kullanılış şekillerine bugün de rastlamaktayız. Çoğunlukla bu gibi bilgiler günümüze öyküler, inanılmaz olaylar, inanışlar, efsaneler şeklinde ulaşırlar. Böyle bir efsanede iyileşmesi bin bitkiden elde edilen bir bal (bal Anadolu'da kutsal sayılırdı) a bağlı olan hasta bir prenses anlatılır. Prensesi iyileştiren ilaç bundan 2000 yıl önce Myriophton denen yerde bulunur. Adının anlamı Onbin bitki olan bu şehir bugün Trakya'nın güneyinde yer alan Mürefte'dir. (22) Ne var ki gerek tedavi amacıyla gerekse besin olarak yararlanılan bitkilerin çoğunun zamanla unutulmaktadır. Oysa örneğin bu tip gıda maddeleri arasında bugünkü kültür bitkilerinin yakın akrabası olan ve dayanıklılıklarını arttırmak için onlara gen naklinde kullanılacak ya da bugünkü kültür bitkilerine üstünlükleri olanlar; hastalıkların tedavisinde kullanılanlar arasında da modern tıbbın ışığı altında ele alınıp değerlendirilebilecekler vardır.

Yapılacak iş, halk arasında tedavi amacıyla ya da besin olarak kullanılan yabancı bitkilere ait bilgileri daha fazla unutulmadan ayrıntılı bir şekilde yazılı kaynaklara geçirmektir. Bu şekilde yukarıda bahsedilen alanlarda yapılacak araştırmalara katkıda bulunulacaktır.

Bu araştırmalar dünyada da belirli birimlerde biraraya getirilmektedirler. Bunlar arasında en geniş bilgi bankası, ABD Illinois Üniversitesi'nde (Chicago) Norman R. Farnsworth başkanlığında, Farmakognozi ve Farmakoloji departmanlarında, 1975 yılında kurulmuş olan NAPRALERT (Natural Products Alert)tir. Konu ile ilgili yayınlar, Chemical Abstracts, Biological Abstracts, Index Medicus, Medical and Aromatic Plant Abstracts gibi abstrakların yanı sıra 700'ü aşkın uluslararası bilimsel periyodikler taranarak bir veri tabanı oluşturulmuştur. (25)

Bir yüksek lisans tezi olan bu çalışma, halk arasında tedavi amacıyla veya besin olarak kullanılan yabancı bitkilere ait bilgileri yazılı kaynaklara geçirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma bölgesi olarak da bu yönden ele alınmamış bir il olan Tekirdağ seçilmiştir.

Ayrıca bu tezde konu ile ilgili araştırmacılara yararlı olacağı inancı ile ülkemizdeki araştırma konumuz ile ilgili olarak yapılmış ve giderek artan yayınları bir liste halinde bir araya getirdik. Aşağıda alfabetik olarak yer alan bu listeye yapılacak ilaveler söz konusu alanda yapılan çalışmalara katkı sağlayacaktır.

- ACIPAYAMLI, O., Acıpayam'da Halk Hekimliği, *Antropoloji Dergisi*, 11:11, Ankara (1982)
- ADSIZYOLDAŞ, M., Samsun'da Halk İnanmalarından Tedavi Şekilleri, *Halk Bilgisi Haberleri*, 60:201-202, İstanbul (1936)
- AKGÜN, B., YÜCECAN, S., Diabetes Mellitusta Kan Şekerini Düşürmek Amacıyla Kullanılan Otlar ve Yiyecekler, *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 16:179 (1987)
- AKSOY, C., YÜCECAN, S., ÇİFTÇİ, N., TAYFUR, M., AKGÜN, B., TAŞÇI, N., Kanser Hastalığında Tedavi Amacıyla Kullanılan Yöresel Bitkiler, *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 17:111 (1988)
- ALPINAR, K., YAZICIOĞLU, E., Taflan (*Laurocerasus officinalis* Roemer) meyveleri üzerinde farmasotik botanik yönünden bir araştırma, 9. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (Eskişehir 16-19 Mayıs 1991) Bildirileri, 275-81, AÜ Basımevi, Eskişehir (1992)
- ALPINAR, K., Amasya Yöresi Bitkilerinin Yerli Ad ve Tıbbi Kullanılışları, *Bitki*, 6:243-249 (1979)
- ARSLAN, N., Kayseri Vatan Köyünde Yenen Bazı Yabani Bitkiler, *Türk Folklor Araştırmaları Yıllığı* 2A:1-8, GÜ Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara (1985)
- ASİL, E., TANKER, M., ŞAR, S., İç Anadolu Bölgesinde Baş Ağrılarına Karşı Kullanılan Halk İlaçları, *AÜ Eczacılık Fak. Der.*, 14(1):64-80 (1984)
- ASİL, E., ŞAR, S., İç Anadolu Bölgesinde Cilt Hastalıklarına Karşı Kullanılan Halk İlaçları, *Türk Folkloru Araştırmaları*, 1-22, AÜ. Basımevi, Ankara (1989)
- ASİL, E., ŞAR, S., İç Anadolu Bölgesinde Şeker Hastalığına Karşı Kullanılan Halk İlaçları, *FABAD, Farmasötik Bilimler Dergisi*, 12:126-134 (1987)
- AYRAL, M.N., Halk İnanmaları ve Adetleri, *Halk Bilgisi Haberleri*, 59:179-180, İstanbul (1936)
- BAŞAR, Z., Erzurum İlinde Halkın Beslenmesinde Yabani Bitkilerin Önemi, *Türkiye Tıp Akademisi Mecm.* 8(1-2):26-30, makale:6 (1973)
- BAŞER, K.H.C., HONDA, G., MIKI, W., Herb Drugs and Herbalists in Turkey, *Institute for the Study of Languages and cultures of Asia and Africa, Studia Culturae Islamicae:27*, Toyo Publishing and Printing Co.Ltd., Tokyo (1986)
- BAYAT, A.H., Anadolu Tıbbi Folklorunda Göz Hastalıkları, IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, IV. Cilt, Ofset Repromat Matbaası, 43-58, Ankara (1992)
- BAYTOP, A., Bitkilerimizin Yerli Adları, *İÜ Eczacılık Fak. Mec.*, 4(1):55-58 (1968)
- BAYTOP, T., Türkiye'de Bitkilerle Tedavi, *İÜ Yayınları:3255*, Ecz. Fak. Yayınları, No:40, Sanal Matbaacılık, İstanbul (1984)
- CİNOĞLU, H., Halk İlaçları, *Türk Folkloru Aylık Halkbilim Dergisi*, 93:7, Çetin Ofset Matb., İstanbul (1991)
- ÇAKIRER, G., Sultandağları'nın Yerli ve Tıbbi Bitkileri, *Doktora Tezi*, İstanbul (1977)
- ÇAKIRER, G., Local Plant Names in Sultandağları, *İÜ Ecz. Fak. Mec.*, 16:88 (1980)
- ÇOLAKOĞLU, M., TÖMEK, S., Ege Bölgesinde Bazı Yenebilen Otların Bileşimleri, *EÜ Ziraat Fak. Yayınları No:228*, EÜ Matbaası, Bornova (1975)
- ÇUBUKÇU, B., Ölmezçiçek (Mantuvar) ve Türk Folklorundaki Yeri, IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, IV. Cilt, Ofset Repromat Matbaası, 73-78, Ankara (1992)
- ÇUBUKÇU, B., ÖZHATAY, N., Anadolu Halk İlaçları Hakkında Bir Araştırma, III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi, *Bildiriler Kitabı*, Başbakanlık Basımevi, 103-115, Ankara (1987)
- DALBOY, M.Z., Konya'da Kullanılan Halk İlaçları, *Halk Bilgisi Haberleri*, 111:71-72, Arkadaş Basımevi, İstanbul (1940)
- DEĞER, M., Diyarbakır Yöresi Halk İlaçları ve Tedavi Yöntemleri, *Cerrahpaşa Tıp Fak. Deont. ABD ve Tıp Tarihi Yayınları*, *Tıp Tarihi Araştırmaları*, 1:115-128, İstanbul (1986)

- DEĞER, M., Diyarbakır Yöresi Halk İlaçları ve Tedavi Yöntemleri(2), Cerrahpaşa Tıp Fak. Deont. ABD ve Tıp Tarihi Yayınları, Tıp Tarihi Araştırmaları, 3:124-128, İstanbul (1989)
- DEMİROĞLU, F., Türk Halk Hekimliğinde Soğukalgınlığı ve Öksürük Tedavisi, Türk Halk Araştırmaları, 5(99):1572, Ekicigil Matb., İstanbul (1957)
- ES, S., Konya'da Şeker Hastalığını Sağaltma İlaçları, Türk Folklor Araştırmaları, 2(28):439-440 (1951)
- EYÜBOĞLU, İ.Z., Anadolu Halk İlaçları, Hür Yayın ve Tic. AŞ, İstanbul (1977)
- GÜLEY, M., Samsun ve Trabzon Bölgesi Tıbbi ve Zehirli Bitkilerin Başlıcalarının Farmakodinamik Etkileri ve Tedavideki Önemleri, AÜ Veteriner Fak. Yay., No:49 (1953)
- JOHN, V., ZEYBEK, U., Safran-Susam-Sultaniye, Türkiye'nin Faydalı Bitkileri-Sergi Tanıtım Kitapçığı, EÜ Ecz. Fak. Bornova (1990)
- KALÇAS, E.L., Food From The Fields, Edible Wild Plants of Aegean Turkey, Bilgehan Matbaası, Bornova (1984)
- KARADENİZ, A., Güneydoğu Anadolu Majik ve Empirik Halk Tedavi Usulleri, Türk Etnografya Dergisi, 8:23-32, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul (1973)
- KASAPLIGİL, B., Kuzey Anadolu'da Botanik Gezileri, Tar. Bak. Orman Genel Müd. Yay. 32, İstanbul (1947)
- KEKLİK, T., Konya İli Halk İlaçları, Yüksek Lisans Tezi, İÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (1990)
- KIRIMCA, M., Aydın İli Halk İlaçları Üzerinde Farmakognozik Ön Araştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, İÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (1989)
- KIRTUNÇ, A., E., Ege Bölgesi Ot Yemekleri, Türk Halk Kültürü Araş., Türk Mutfağı Özel Sayısı, 76-91, Öztekin Matb., Ankara (1990)
- KIRZIOĞLU, Ü., Kars'ta Yenen Çeşitli Bitkiler, Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, 28(326):7774, İstanbul (1976)
- MELİKOĞLU, G., Giresun İli Halk İlaçları Üzerinde Farmakognozik Ön Araştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, İÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (1987)
- ÖDER, N., Halkın Faydalandığı Bazı Önemli Yenen Mantarlar, Tübitak VII. Bilim Kong. Biyo. Sek. Kuşadası:585-587 (1980)
- ÖZÇELİK, H., Akseki Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Bazı Faydalı Bitkilerin Yerel Adları ve Kullanışları, Doğa TU Botanik D., 11(3):316-321 (1987)
- ÖZHATAY, N., ÇUBUKÇU, B., KEKLİK, T., Konya İli Halk İlaçları, IV. Milletlerarası Türk Halk kültürü Kongresi Bildirileri, IV. Cilt, Ofset Repromat Matbaası, 215-226, Ankara (1992)
- ÖZTÜRK, A., ARIK, İ.H., Bursa (İnegöl) Çevresinde Yetişen Zehirli ve Yenen Mantarlar Üzerinde Sistemik, Morfolojik ve Ekolojik İncelemeler, AÜ Fen Ed. Fak. Botanik Sem., Erzurum (1986)
- ÖZTÜRK, M., ÖZÇELİK, H., Doğu Anadolu'nun Faydalı Bitkileri, Siirt, İlim, Spor, Kültür ve Araştırma Vakfı, Semih Ofset Mat., Ankara (1991)
- SARI, N., BAŞAĞAOĞLU, İ., Türkiye'de Tiroid Hastalıkları ve Tedavisi Üzerine Halk Bilgi ve Uygulamaları, IV. Milletlerarası Türk Halk kültürü Kongresi Bildirileri, IV. Cilt, Ofset Repromat Matbaası, 227-240, Ankara (1992)
- SAVUN, A.I., Türkiye'de Folklor Dergilerinde Yeralan Tıbbi Folklor Makaleleri Bibliyografyası, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul (1991)
- SEZİK, E., Muğla Civarında Salep Elde Edilen Bitkilerin Mahalli İsimleri, İÜ Ecz. Fak. Mec., 5:77 (1969)
- SEZİK, E., TABATA, M., HONDA, G., GOTO, K., IKESHİRO, Y., Traditional Medicine in Turkey I. Folk Medicine in Northeast Anatolia, Journal of Ethnopharmacology, 35:191-196 (1991)
- SUCU, İ., Ege Bölgesi Halk İlaçları ve Bu İlaçlardaki Drogların Farmakognozik İncelenmesi, Doktora Tezi, Ankara (1979)
- ŞAKİR, M., Sinop'ta Halk Hekimliği Hakkında Birkaç Not, Halk Bilgisi Haberleri, 2:1-3, İstanbul (1929)
- ŞAKİR, M., Sinop'ta Halk Hekimliği Hakkında Birkaç Not (Devam), Halk Bilgisi Haberleri, 4:6-7, İstanbul (1930)

- ŞAR, S., Afyon Yöresi Halk Hekimliğinde Görülen Uygulamalar, IV. Milletlerarası Türk Halk kültürü Kongresi Bildirileri, IV. Cilt, Ofset Repromat Matbaası, 241-248, Ankara (1992)
- ŞAR, S., ASİL, E., İç Anadolu Bölgesinde Böbrek Taşlarına Karşı Kullanılan Halk İlaçları, AÜ Ecz. Fak. Der 15(1):58-68 (1985)
- ŞAR, S., SUCU, İ., ASİL, E., Ege ve İç Anadolu Bölgelerinde Aynı Amaçla Kullanılan Halk İlaçları, Ankara Eczacı Odası Bülteni 9(3):167-170 (1987)
- ŞAR, S., İç Anadolu Bölgesinde Kullanılan Halk İlaçları (Göğüs Yumuşatıcı ve Öksürük Kesici Olarak Kullanılanlar), Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, 85. Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi 23, III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, IV. Cilt, Başbakanlık Basımevi, 371-380. Ankara (1987)
- ŞAR, S., Halk Hekimliğinin Dünü ve Bugünü, Kültür Bak. Milli Folklor Araş. Da. Yay., 110. Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi:27. Türk Halk Hekimleri Sempozyumu Bildirileri, AÜ Basımevi, Ankara (1989)
- TANKER, M., ASİL, E., ŞAR, S., İç Anadolu Bölgesinde Ateş Düşürücü Olarak Kullanılan Halk İlaçları, AÜ Ecz. Fak. Mec., 13(1-27):193-205 (1983)
- TANKER, M., SUCU, İ., Ege Bölgesi Halk İlaçları, AÜ Ecz. Fak. Mec., 13(1-2):130-140 (1983)
- TONBUL, S., ALTIN, Y., Elazığ Yöresinde Halkın Çeşitli Amaçlar İçin Yararlandığı Bazı Bitkiler, Fırat Havzası Tıbbi ve Endüstriyel Bitkileri Sempozyumu (6-8 Ekim 1986, Elazığ) Bildiriler, Elazığ (1991)
- TOPALOĞLU, M., Antakya Bölgesinin Gıda ve İlaç Olarak Kullanılan Bitkileri Üzerinde Araştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, İÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (1987)
- TUZLACI, E., Türkiye'de Bitkilerin Yöresel Adları, İÜ Ecz. Fak. Mec., 19:37-40 (1983)
- TÜMEN, G., SEKENDİZ, A., Balıkesir ve Merkez Köylerinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler, VIII. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı (19-21 Mayıs 1989-İstanbul) Bildirileri, İÜ Yay. No:3733, Ecz. Fak. Yay:64, İÜ Basımevi ve Film Merkezi, 347-354, İstanbul (1993)
- ÜÇER, M., Sivas'ta Geleneksel Mutfak Kültürü, Türk Halk Kültürü Araş., Türk Mutfağı Özel Sayısı, 1990/1, 129-148, Öztekin Matb., Ankara (1990)
- ÜNVER, B., Ankara, Afyon, Kayseri, Bolu, Trabzon, Erzurum ve Gaziantep'te Yenilen Yabani Otlar, Türk Halk Kültürü Araş., Türk Mutfağı Özel Sayısı, 1990/1, 149-161, Öztekin Matb., Ankara (1990)
- YAĞMUR, C., YÜCECAN, S., TAYFUR, M., AKGÜN, B., TAŞÇI, N., Sindirim Sistemi Rahatsızlıklarında Kullanılan Yöresel Bitkiler, Çukurova Üniv. Ziraat Fak. Dergisi, 6(1):137-154 (1991)
- YILDIRIMLI, S., Munzur Dağlarının Yerel Bitki Adları ve Bunlardan Bazılarının Kullanılışları, Doğa Bilim Dergisi (A2), 9(3):593-597 (1985)
- YÜCECAN, S., ÇİFTÇİ, N., AKGÜN, B., AKSOY, C., TAŞÇI, N., TAYFUR, M., Diabetli Hastaların Kan Şekerlerini Düşürmek Amacıyla Kullandıkları Yöresel Otlar, XXI. Diabet ve Beslenme Günleri Tebliği, Cerrahpaşa Tıp Fak., 10-12 Haziran 1987, İstanbul
- YÜCECAN, S., PEKCAN, G., Diabetli Hastaların Beslenme Alışkanlıkları, Kan Şekerlerini Düşürmek Amacıyla Kullandıkları Otlar, Diabet Yıllığı, 3:217 (1986)
- ZEYBEK, N., Türkiye'nin Tıbbi Bitkileri, I. Kuzey-Doğu Anadolu "Pontus" Bölgesi, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir,(1960)

KIRKLARELİ

EDİRNE

İSTANBUL

TEKİRDAĞ

MARMARA EREĞLİSİ

MARMARA DENİZİ

ÇANAKKALE

İfahçe köy

OSARAY

Büyük Yoncalı

ÖÇERKEZKÖY

Velimeşe Veliköy

ÖÇORLU

Kırkkepenekli

Sarılar

ÖTürkmenli

ÖKaraevli

İnanlı

Ö

MURATLI

Karacakılavuz

Örtacaköy

ÖKaşıkçı

Yağcı

Ö

Karahırsarı

Naip Barbaros

Kumbağ

ÖUçmakedere

ÖGaziköy

Hoşköy

ÖMürefte

ÖÇikrikçı

OHAYRAEOLU

ÖBayramşah

ÖFahrioğlu

ÖŞalgamlı

Karacagür

ÖKozyörük

ÖKırıkali

ÖEvrenbey

ÖDedecik

Kavağçeşme

ÖDeveci

ÖBalabancık

ÖElmalı

ÖAksakal

ÖSağlamtaş

ÖÇınarlidere

ÖGölcük

ÖEriklice

ÖŞAR KÖY

GENEL BÖLÜM

1- Coğrafi Yapısı: Tekirdağ ili doğuda İstanbul, kuzeyde Kırklareli, batıda Edirne ve Çanakkale, güneyde ise Marmara Denizi ile çevrelenmiştir. Yüzölçümü 6217,88km²'dir. (29) İdari olarak 8 ilçe, 8 kasaba ve 275 köyden oluşan ilin 1990 yılı sayımına göre nüfusu 468.842'dir. (30)

Yüzey Şekilleri: Tekirdağ'ın en önemli yükseltisi Işıklar (Tekir) Dağları'dır. Tekir Dağları, Kumbağ'dan Gelibolu'ya kadar 60 km boyunca uzanır. Bu dağların bir bölümünü oluşturan Ganos Dağ'ında yer alan Hünkar Yaylası (945m.) Tekir Dağları'nın en yüksek tepesidir. Daha batıda, en yüksek tepesi 725 m'yi bulan Kuru Dağı bulunur. Çerkezköy'de, büyük kısmı Kırklareli'nde yer alan Yıldız (Isturanca) Dağları'nın bir bölümü yer alır. Yıldız Dağları'nın doğu yamaçları Karadeniz'e iner. Burada, Tekirdağ iline ait 2,5 km. uzunluğunda, bir kıyı şeridi (Kunduzluk-Kastro kumluğu) yer alır. (29)

İlin en önemli akarsuyu Ergene Nehri ve kolları Hayrabolu ve Çene Dereleridir. Diğerleri kendilerini besleyen kaynakları olmayıp, kar ve yağmur sularını taşıyan ve yazın kuruyan derelerdir. (29) Tekirdağ kıyıları genellikle yüksek olmasına rağmen, bazen dar kıyı ovalarına rastlanır. Denize ulaşan derelerin yataklarının oluşturduğu bu ovalar; Kınık Deresi, Şerefli Deresi, Değirmenaltı, Naip Ovaları ve Şarköy Ovalarıdır. Bunların gerisinde kıyı taraçaları yer alır. İç kısımlarda akarsu vadilerinde geniş ovalar oluşmuştur. En önemlisi Ergene Ovası, Hayrabolu ve Çene Ovasıdır. (29)

İlin kıyı kesimlerinde Akdeniz ikliminin görülmesine rağmen, iç kısımlarda Karasal iklim hakimdir. (29)

2- Tarihi: Tekirdağ'a ilk defa M.Ö. 5.yy'da ve Grekçe bir sözcük olan "Bisanthe" adının verildiği kayıtlıdır. (Ref. 6) M.Ö. 334'ten sonraki Roma İmparatorluğunu gösteren harikatalarda ise, Latin-Roma kaynaklı, "Rhaedestus" adının verildiğini öğreniyoruz. İl 843'ten sonra Bizans yönetimi altında iken "Rodosto" adını alır. Bu sözcük Osmanlılar'ın 1358'de şehri almaları ile "Rodoscuk" şeklini almış, 1732'den sonra da ilin adı "Tekfur Dağı" olmuştur. Cumhuriyetten sonra ise "Tekirdağ" haline gelmiştir. (6)

Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan bir bölgede yer alan Tekirdağ, yüzyıllarca çeşitli kavimlerin istilasına uğramıştır. Bölgeye ilk yerleşenler Traklardır. (M.Ö.4000-1200) Daha sonra Frigler (M.Ö. 1200-700) egemenlik kurmuşlar, M.S. 800'den itibaren de Yunanlıların etkisi görülmeye başlamıştır. Daha sonra Tekirdağ ili sırasıyla İskitlerin (M.Ö. 700-513), Perslerin (M.Ö. 513-475), Makedonyalıların (M.Ö. 341-168), Keltlerin (M.Ö. 279-212) ve Romalıların egemenliğine girmiştir. M.S. 3. yy.'a kadar da bir Roma Eyaleti halinde kalmıştır. M.S. 395-1357 yılları arasında Bizans idaresi altındayken çok sayıda akına uğramıştır. Bunlar; Gotlar, Hunlar, Avarlar, Araplar, Slavlar ve Peçeneklerin yaptıkları akınlardır. Bulgarlar aralıklı olarak bölgeye gelmişlerdir. 1096-1261 yıllarında Haçlıların istilası olmuş Latin İmparatorluğu kurulmuştur. 1357 tarihinden sonra ise Tekirdağ İli Türklerin yönetimi altına girmiştir. (69)

3- Bitki Örtüsü ve Floristik Çalışmalar: Tekirdağ ilinin bitki örtüsü bakımından Trakya bölgesi ile birlikte ele alındığı görülür. Sadece Stoyanov (Ref.11) ve Eliçin (11) Tekirdağ Florası'nı incelemişlerdir. Çeşitli araştırmacılar ili bir-birine yakın vejetasyon bölgelerine ayırmışlardır. Bunlardan Mattfeld'e göre ilde güneyde, Marmara kıyıları boyunca *Pinus brutia* Ten., *P.nigra* L. ve maki elemanlarından oluşmuş Akdeniz vejetasyonu; kuzeyde, Trakyanın orta kısmında özellikle *Convolvulus persicus* L., ile Karakterize edilen, Orta Anadolu step vejetasyonuna benzer, bir step sahası bulunur. (Ref. 11)

Doğal step vejetasyonunu Dönmez ve Zohary (27) kabul etmez. Dönmez'in yaptığı sınıflamaya göre ilde "1- Ganos Dağının kuzeyini ve tepelerini, güneyde de akarsu vadilerini kapsayan Nemli Ormanlar Sahası yer alır. Burada *Quercus dschorochensis* C.Koch hakim olmakla beraber *Carpinus betulus* L., *Tilia argentea* Desf. ex DC. ve *Castanea sativa* Miller'ya rastlanır. Orman altı bitkilerinden de *Similax excelsa* L., *Euphorbia amygdaloides* L., *Crataegus monogyna*

GENEL BÖLÜM

Jacq. ve eğreltiler karakteristiktir. 2- Kuzeyde Çerkezköy-Çorlu arasındaki Kuru Ormanlar Sahası *Quercus robur* L. subsp. *robur*, *Q. pubescens* Willd., *Juniperus*'lar, orman altlarında ise *Paliurus spina-christi* Lam., *Ruscus aculeatus* L., *Asparagus* ve *Rubus* türleri ile karakterize edilir. Ayrıca aynı saha içinde yer alan Ganos ve Kuru Dağlarının kuzeyindeki platolarda *Q. frainetto* Ten., *Q. pubescens* Willd. ormanları görülür. 3- Ormanların insanlar tarafından yok edilmesinden sonra bir step görünümü almasından dolayı Dönmez'in Antropojen Step Sahası dediği, Ergene Havzasında geniş oranlarda kültür yapılır. Orman kalıntılarında köy koruluklarında, tarlalarda tek olarak *Ulmus minor* Miller subsp. *minor* dere yataklarında ise *Fraxinus ornus* L., *Quercus pubescens* Willd., *Q. frainetto* Ten. şeklinde rastlanır. 4- Maki Sahası; Ganos ve Kuru Dağlarının güneyinde, deniz seviyesinden 300 m yüksekliklerdir. *Pinus brutia* Ten. ve yaygın maki elemanları olarak *Phillyrea latifolia* L., *Juniperus oxycedrus* L., *Quercus coccifera* L., *Cercis siliquastrum* L., *Spartium junceum* L., *Paliurus spina-christi* Miller, *Pistacea terebinthus* L., ve *Cistus*'lar ile karakterize edilir. (10)

Davis'e göre ise il. Ganos Dağı'ndan Ergene Nehri'ne kadar Avrupa-Sibirya bölgesinin Balkan alt bölümüne, Ergene Havzası ise stepe benzer görüntüsünden dolayı, kesin olarak İran-Turan bölgesine girmemekle birlikte, Avrupa-Sibirya Bölgesinin Sarmat alt bölümüne sokulabilir. Güney kesimlerinde ise çok az Akdeniz bölgesi elemanlarına rastlanır. (9)

Bir çok araştırmacı Tekirdağ'dan bitki toplamıştır. Türkiye Florası'ndaki kayıtlar esas alınarak (9) çıkartılan listede bu kişilerin başında; P.Aellen, E.Anglia, G.V.Aznavour, A. ve T. Baytop, K.Bauer, M.J.E.Coode, B.Davidov, P.H.Davis, A. von Degen, T.R. Dudley, K.Fitz, J. Jalas, D.M.G.Jones, A.Heilbronn, F.Hermann, V.Mattfeld, N.ve E. Özhatay, Spitz, N.Stoyanov, P.Uotila. I.K.Urumov, M.Zohary gelir.

Tekirdağ topraklarının yaklaşık %80'i tarıma ayrılmıştır.. Tarım bitkilerinden, başta buğday olmak üzere tahıllar, baklagiller, en önemlisi ayçiçeği olan sanayi ve endüstri bitkileri ve yem bitkileri yetiştirilir. Bağ-bahçe bitkileri de üzüm, meyveler ve sebzelerdir.(29)

4- Yöresel Adlar

Çeşitli kaynaklara göre (3, 4, 24, 28) Tekirdağ'da bitkilere bazı yöresel adlar verildiğini saptadık. Bu adlar kaydedildiği gibi alfabetik olarak aşağıda belirtilmiştir.

Acıkavun	: İlaç olarak kullanılan bir bitki (3)
Acısoğan	: <i>Arum</i> sp. (4)
Adaçayı	: İlaç olarak kullanılan bir bitki (3)
Akgürgen	: <i>Carpinus orientalis</i> Miller (4)
Ayrıkotu	: Karın ağrısında kullanılan bir bitki (3)
Boya otu	: <i>Rhus coriaria</i> L. (4)
Cırdatan düleği	: Yenmeyen güzel kokulu portakal büyüklüğünde kavun cinsinden bir meyve (28)
Çaymg, çaynuğ	: Çınar ağacı (28)
Deve tabanı	: Nilüfer çiçeği (28)
Dolamanga çiçeği	: Sarmaşık çiçeği (28)
Ebegümece otu	: İlaç olarak kullanılan bir ot (3)
Erguvan	: Nasırda kullanılan bir bitki (3)
Filbahri	: Sarmaşık cinsinden bir çiçek (3)
Girgina, girgine	: Yıldız çiçeği (28)
Göce	: Baklagillerden, mercimek büyüklüğünde bir bitki (28)
Gülburcu dikenli	: Yabani gül fidanı (28)
Gündöndü	: Ayçiçeği (3)

Güzelce	: Börülce (28)
Hiren	: İnce uzun yapraklı, kökü pancara benzer, hardal yerine kullanılan bir ot (28)
Ihlamur	: İlaç olarak kullanılan bir bitki (3)
Ilıç	: Çitlembik (28)
Isırganotu	: Mayasıda kullanılan bir ot (3)
Kantoron çiçeği, kantron otu	: İlaç olarak kullanılan bir ot (3)
Kapina	: Yapraktan kanamalarda kullanılan bir bitki (3)
Kaplumbağa otu	: <i>Convolvulus arvensis</i> L. (4)
Karagürgen	: <i>Carpinus betulus</i> L. (4)
Karga düğele	: Sarılıkta kullanılan bir ot (3)
Keçimemesi	: Sert kabuklu, beyaz veya kırmızımsı bir çeşit üzüm (28)
Kelikotu	: İlaç olarak kullanılan bir ot (3)
Kelçiçek	: Papatya (28)
Koz	: Ceviz (28)
Köpek kavunu	: Suyu hastanın burnuna çekilerek kullanılan bir ot (3)
Küren	: Kızılçık (28)
Labada	: Büyük, geniş yapraklı bir bitki (3)
Loglaz	: Börülce, tane veya kuru fasülye (28)
Mihri	: Bir cins kavun (24)
Mülver otu	: Mayasıda kullanılan bir bitki (3)
Pamukluk	: <i>Cistus creticus</i> (4)
Papur	: Göl kıyılarında yetişen saz (28)
Payam	: Badem (28)
Pelin	: İlaç olarak kullanılan bir ot (3)
Poy	: Tohumları pastırma çemeninde kullanılan bir bitki (28)
Sedef	: Yaprakları kullanılan bir bitki (3)
Siyrek	: Keten tohumu (28)
Sulandık otu	: <i>Tussilago farfara</i> L. (4)
Sultan otu	: <i>Sambucus ebulus</i> L. (4)
Tülütombak	: Şeftali (28)
Üvez	: Yabani bir meyve (3)
Yarende, yahende	: Kesiklerde ve ülserde kullanılan bir bitki (3)
Yakmuk	: <i>Clematis</i> sp. (4)
Yasmık	: Mercimek (28)
Yemişen	: Kırmızı meyveli, dikaenli yabani bir ağaç (28)
Yılan yastığı	: Mayasıda kullanılan bir ot (3)

MATERİYAL VE YÖNTEM

Araştırma materyalini oluşturan bitki örnekleri Tekirdağ ilinden bizzat temin edilmiştir. Bu amaçla 1991-93 yıllarında, farklı mevsimlerde Merkez, Çerkezköy, Çorlu, Hayrabolu, Malkara, Marmaraereğlisi, Muratlı, Saray, Şarköy ilçeleri ile köylerine gidilerek doğadan, semt pazarlarından veya aktarlardan toplam 142 örnek alınmıştır. Uygun örnekler herbaryum kurallarına göre kurutulmuş, bilimsel olarak adları saptandıktan sonra İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Herbaryumu (ISTE)'na konmuştur. Bitki kısımlarından oluşan diğer örnekler ise %70'lik EtOH içinde korunmaya alınmıştır.

Yöntem olarak önce Türkiye Florası'nda Tekirdağ'dan kayıtlı örneklerin listesi hazırlanarak ülkemizin diğer bölgelerinde de bilinen tıbbi bitkilerin söz konusu ilde mevcut olup olmadığı araştırılmıştır. Literatür (2, 3, 4, 28) taranarak Tekirdağ kaynaklı yöresel bitki adları saptanmıştır.

Kullanılışı olan ve/veya yöresel ada sahip bitkilerin saptanmasında bitkileri bizzat kullanmış ve/veya onları tanıyan kişilerle karşılıklı konuşulmaya özen gösterilmiştir. Ayrıntılı sorulara verilen tüm yanıtlar bir deftere kaydedilmiştir.

Söz konusu bitkilerin kullanılışı ile kimyasal içerikleri arasında uygunluk gösterip göstermediği ya da zehirli maddeler taşıyıp taşımadığını saptamak amacıyla literatür araştırması yapılmıştır.

Tekirdağ İlinde İlaç ve Gıda Olarak Kullanılan Bitkilerin Listesi

Familiya	Latince Adı	Türkçe Adı
ANACARDIACEAE	<i>Cotinus coggyria</i> Scop.	Tetere, Tetre
ARACEAE	<i>Arum orientale</i> Bieb	Yıllanyastığı
BORAGINACEAE	<i>Heliotropium europaeum</i> L.	Temraotu
CAPRIFOLIACEAE	<i>Sambucus ebulus</i> L. <i>S.nigra</i> L.	Bizga, Mülver, Pıyrgan, Sultanotu, Yermülveri Ağaçmülveri, Mül ver
CHENOPODIACEAE	<i>Chenopodium album</i> L. subsp <i>album</i> var. <i>album</i>	İştür
COMPOSITAE	<i>Achillea setacea</i> Waldst. et Kit . <i>Anthemis chia</i> L. <i>A.tinctoria</i> L. var <i>tinctoria</i> <i>Artemisia absinthium</i> L. <i>A. annua</i> L. <i>Carduus pycnocephalus</i> L. subsp. <i>albidus</i> (Bieb.) Kazmi <i>Centaurea iberica</i> Trev.ex Sprengel <i>Inula biritannica</i> L.	Ayvadani, Mayasılotu Papatya Sarıpapatya Acıpelin Acıpelin, Pelinotu Eşekdikeni, Eşekgengeri Eşekçalısı Sarıçiçek
CRASSULACEAE	<i>Sedum album</i> L.	Kayakoruğu, Kulakotu
CUCURBITACEAE	<i>Ecballium elaterium</i> (L.) A.Rich.	Acıkavun, Gargadüleği, Gargadüneği, Kargadüleği
ELAEAGNACEAE	<i>Momordica charantia</i> L. <i>Elaeagnus anfastifolia</i> L.	Kudretnarı, Yahanda İğde
EQUISETACEAE	<i>Equisetum telmateia</i> Ehrh.	Atkuyruğu, Dokuzbuğmalı, Eklemtotu, Eklilot, Kırkanahtar, Kırkkilitotu
GENTIANACEAE	<i>Centaurium erythraea</i> Rafn. subsp. <i>erythraea</i>	Pembe Kantiran
GRAMINAE	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers. var. <i>dactylon</i>	Ayrıkotu

Famlyla	Latince Adı	Türkçe Adı
GUTTIFERAE	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Kantariyon, Kantaron, Kantur Çiçeği, Sariot
JUGLANDACEAE	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz
LABIATAE	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Karabaşotu
	<i>Melissa officinalis</i> L. subsp. <i>officinalis</i>	Oğulotu
	<i>Mentha x piperita</i> L.	Nane
	<i>Origanum vulgare</i> L.	
	subsp. <i>hirtum</i> (Link) Ietswaart	Kekikotu
	<i>O. vulgare</i> L. subsp. <i>vulgare</i>	Dereotu, Keklikotu
	<i>Salvia fruticosa</i> Miller	Adaçayı
	<i>Satureja hortensis</i> L.	Çibrika
	<i>Sideris montana</i> L. subsp. <i>montana</i>	Karaçay
	<i>Teucrium polium</i> L.	Mayasilotu
	<i>T. scordium</i> L. subsp. <i>scordioides</i> (Schreber) Maire et Petitmengin	Kantariyeotu, Kesikotu
	<i>Thymus atticus</i> Çelak	Keklikotu
	<i>T. comptus</i> Friv.	Keklikotu
	<i>T. longicaulis</i> C.Presl subsp. <i>longicaulis</i> var. <i>longicaulis</i>	Keklikotu
	<i>T. zygoides</i> Griseb. var. <i>zygoides</i>	Çobanpoyu, Keklikotu
MALVACEAE	<i>Alcea setosa</i> (Boiss.) Alef.	Hatmeçiçeği
	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegimeci
OLEACEAE	<i>Olea europaea</i> L. var. <i>europaea</i>	Zeytin
PAPAWERACEAE	<i>Papaver rhoeas</i> L.	Gelincik
PAPILIONACEAE	<i>Lupinus albus</i> L. subsp. <i>albus</i>	Yahudi Baklası
	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	Katırtırmağı, Misağacı
PLANTAGINACEAE	<i>Plantago lanceolata</i> L.	Sinirliot
	<i>P. major</i> L. subsp. <i>intermedia</i> (Gilib.) Lange	Sinirotu, Sinirliot, Sinirliyaprak
POLYGONACEAE	<i>Polygonum equisetiforme</i> Sibth. et Sm.	Dereotu
	<i>Rumex cristatus</i> DC.	Lapuşa
	<i>R. tuberosus</i> L. subsp. <i>tuberosus</i>	Kuzukulağı
PRIMULACEAE	<i>Anagallis arvensis</i> L. var. <i>caerulea</i> (L.) Govan	Kantariyeotu
RANUNCULACEAE	<i>Ranunculus marginatus</i> d'Urv. var. <i>marginatus</i>	Suçiçeği, Suotu
	<i>R. muricatus</i> L.	Sevdaçiçeği, Sevdaotu
RHAMNACEAE	<i>Paliurus spina-christi</i> Miller	Çakırdikeni, Karaçalı
ROSACEAE	<i>Cydonia oblonga</i> Miller	Ayva
	<i>Potentilla recta</i> L.	Beşparmakotu
	<i>Prunus spinosa</i> L. subsp. <i>dasyphylla</i> (Schur) Domin	Güvem
	<i>Rosa canina</i> L.	Köpekgülü, Kuşburnu, Yabangülü, Yabani Gül
	<i>Rubus sanctus</i> Schreber	Böğürtlen, Kapina
	<i>R. tereticaulis</i> P.J.Mueller	Böğürtlen, Karamık
	<i>Sorbus domestica</i> L.	Üvez
RUTACEAE	<i>Ruta graveolens</i> L.	Sedefotu
SOLANACEAE	<i>Hyoscyamus albus</i> L.	
TILIACEAE	<i>Tilia argentea</i> Desf. ex DC.	Ihlamur
UMBELLIFERAE	<i>Ammi visnaga</i> (L.) Lam.	Gıvr
	<i>Ferulago thirkeana</i> (Boiss.) Boiss.	Sarıçiçeğ
	<i>Heracleum sphondylium</i> L.	
	subsp. <i>ternatum</i> (Velen.) Brummitt	Devesil
	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Anason
URTICACEAE	<i>Urtica urens</i> L.	Isırganotu
ZYGOPHYLLACEAE	<i>Peganum harmala</i> L.	Üzerlikotu
	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Devebağırtan

BULGULAR

Tekirdağ ilinde tıbbi amaçlarla veya gıda olarak kullanımına rastladığımız ya da sadece yöresel isimlerini saptadığımız bitkiler aşağıda yer almaktadır. Familyalar, cinsler ve türler alfabetik olarak sıralanmıştır. Bitkilerin bilimsel adı, kısa tanıtımı(8, 9), bilinen kimyasal içeriği ve kayıtlı kullanımı (5, 7, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 26) ilgili literatürden; yöresel adı, yöresel kullanımı ve hazırlanışı yöre halkı ile bizzat konuşularak elde edilmiştir. Birden fazla kullanımı olanlar numaralandırılmış ve hazırlanışı kısmında aynı numara ile hazırlanışı anlatılmıştır.

Doğadan toplanan bitkilerin herbaryum numaraları bilimsel adların ardından verilmiş, aktar ya da bizzat kullananlardan temin edilen örnekler ise ayrıca numaralandırılmış ve EA olarak kodlanmıştır. Sonuncu grup örnekler de Herbaryumumuzda (ISTE) korunmaktadır.

Bu çalışmada kullandığımız kısaltmalar ve açıklamaları aşağıda yer almaktadır.

- Ka : Kasaba
- K : Köy
- B : Bucak
- * : Yabani olmayıp sadece tıbbi amaçlarla yetiştirilen bitkiler
- ** : Tıbbi amaçlarla kullanılan bitkiler
- *** : Yenen bitkiler

Tetere (Çıkrıkçı K.) **

Tetre (Çerkezköy, Sarılar K.)

BİLİMSEL ADI: *Cotinus coggyria* Scop. (Anacardiaceae)

(ISTE No: 64542)

TANITIMI: Yaklaşık 5 m boyunda, yaprak dökken çalılar. Yapraklar alternan, basit, seyrek yumuşak tüylü veya çıplak. Çiçekler birleşik salkım durumunda ve brakteli; her bir çiçek 5 parçalı; sepaller 1.5 mm; petaller 1-2 mm boyunda, beyazımsı yeşil. Meyve ters ovoid, 4-5 x 3-4 mm, yüzeyi buruşuk, tek tohumlu bir drupa.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Haziran

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1300 m'ye kadar olan yüksekliklerde; maki arası, çalılık ve orman araları.

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Dal ve yaprakları

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM BAKANLIĞI
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

KİMYASAL İÇERİĞİ : Tanen, uçucu yağ, glikozit, galaktosid (18)

BİLİNEN KULLANIMI : Astrenjan, derileri tabaklamada, siyah boya elde etmede kullanıldığı kayıtlıdır. (18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen, mide ağrısında (Çerkezköy)

2- Haricen, yara iyi edici (Çerkezköy, Çıkrıkçı K., Sarılar K.)

3- Yünü siyah renge boyamada (Çıkrıkçı K.) ve dericilikte (Çerkezköy)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu 25-30 gün, günde 3 defa 1 bardak kullanılıyor.

2- İnfüzyonu veya yaprakları dövülüp toz edildikten sonra tereyağı ile hazırlanan merhemi kullanılıyor.

Yılanyastığı (Ortacaköy) **

BİLİMSEL ADI : *Arum orientale* Bieb. (Araceae)

(ISTE No: 64480)

TANITIMI: Yumrulu, çok yıllık, otsu bitkiler. Yaprakları ok şeklinde, 18-33(-46)cm, koyu yeşil. Çiçekler 11-19 cm uzunluğunda bir sapın (skapus) ucunda, spadiks (başak) durumunda, 17-36 x 4-7 cm'lik bir spata tarafından korunmuş, spatanın içi morumsu. Apendiks kısa saplı silindirik, 3-13 cm. Meyve kırmızı, 2-3 tohumlu bir bakka, olgunlukta hepsi skapusun ucunda dik küme oluşturur.

ÇİÇEKLEME DÖNEMİ : Nisan - Mayıs

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinde 1240 m'ye kadar olan yüksekliklerde; nemli alanlar, dere kenarı ve yamaçlar.

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Yumruları, meyveleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : D-glikoz, D-Mannoz, L.arabinoz (glikomannan) (18)

BİLİNEN KULLANIMI : Genel olarak *Arum* türleri, balgam söktürücü, müshil, iltihap boşaltıcı, antihemoroidal, ayırıc midevi olarak kullanılır (5)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Yumruları, haricen mide ağrısında

2- Olgun meyveleri (kokurdakları), haricen egzamada

HAZIRLANIŞI : 1- Dış kısımlarından kurtarılıp, rendelenip kurutuluyor. Un ile hap şekline getiriliyor

2- Sabahları aç karnına 1 tane kullanılıyor

Cotinus coggyria Scop.

Temraotu (Malkara) **

BİLİMSEL ADI : *Heliotropium europaeum* L. (Boraginaceae)

(ISTE No: 63741)

TANITIMI : Tek yıllık, otsu, yumuşak tüylü bitkiler. Yapraklar alternan, basit, 35 (-40) mm, yeşil veya grimsi. Çiçekler simoz; sepaller tabana kadar parçalı, 2.5 mm; petaller tabanda tüp oluşturmuş, 3-3.5 mm; filamentler çok kısa, anteriler korolla tüpünün tabanında. Meyve 4 tane, çıplak, yüzeyi çıkıntılı veya düz nuks.

ÇİÇEKLEME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1400 m'ye kadar olan yüksekliklerde; meyve bahçeleri ve tarlalar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçek durumları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Kökleri cynoglossin (alkaloit) içerdiği kayıtlıdır. (18)

BİLİNEN KULLANIMI :--

YÖRESEL KULLANIMI : Derideki kızarıklık ve kaşıntılarda

HAZIRLANIŞI : Dövülüp tereyağı ile merhem hazırlanıyor.

Bizga (Sağlamtaş Ka. Balabancık K.) **

Mülver (Yörük K.)

Pıyrgan (Türkmenli K.)

Sultanotu (Malkara, Karahisarlı K., Karansılı K., Kavakçeşme K.)

Yer mülveri (Merkez, Dedecik K.)

BİLİMSEL ADI : *Sambucus ebulus* L. (Caprifoliaceae)

(ISTE No: 63729, 64477, 64502, 64504, 64531)

TANITIMI : 0.5-2 m boyunda, çok yıllık, otsu, çıplak rizomlu, kötü kokulu bitkiler. Yapraklar karşılıklı, stipulalı, imparipennat, 7-13 foliollu, folioller 7-15 x 2-6 cm. kenarları dişli. Çiçekler birleşik umbella durumunda; petaller 5 tane, tabanda birleşik, 5 mm boyunda, beyaz veya hafifçe pembe; anterler mor. Meyve dik salkımlar oluşturmuş, küremsi, c. 6mm çapında, siyah bir drupa.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Temmuz - Ağustos

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 2000 m'ye kadar olan yüksekliklerde; orman altları ve yol kenarlarında

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Kökleri, toprak üstü kısımları, yaprakları, çiçekleri, meyveleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Kökleri, acı madde, saponin, tanen, reçine, asitler

Yaprakları, uçucu yağ, glikozit, alkaloid, flavonoid, tanen, reçine

Meyveleri, acı madde, uçucu yağ, siyanogenetik glikozit, tanen, boyar madde (7, 18)

BİLİNER KULLANIMI : Kökleri, diüretik, diaforetik, laksatif, purgatif

yaprakları, laksatif, antiflojistik

meyveleri, laksatif, diüretik, diaforetik (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Kök ve yaprakları, haricen antiromatizmal

2- Topraküstü kısımları haricen antiromatizmal

3- Yaprakları haricen kurt düşürücü

4- Ağrı kesici

5- İltihap çekici

6- Çiçekleri, dahilen boğaz ağrısında

7- Mayasıl ve şişliklerde

8- Meyveleri dahilen mayasıl

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonunda bacaklar bekletiliyor (Kavakçeşme K., Dedecik K.)

2- Tek başına (Balabancık K.) veya ceviz (*Juglans regia* L.) yaprağı ile hazırlanan infüzyonu bacaklara sürülüyor

3- İnfüzyonunun içine oturuluyor (Merkez)

4- Kapalı bir yerde kaynatılıp, buharında oturuluyor (Türkmenli K.) veya mülver (*Sambucus nigra* L.) çiçeği ve ceviz (*Juglans regia* L.) yaprağı ile banyo suyu hazırlanıyor (Ortacaköy)

5- Taze yaprakları doğrudan çibanın üzerine konuyor (Ortacaköy)

6- İnfüzyonu sabahları içiliyor (Yörük K.)

7- İnfüzyonu içiliyor (Fahrioğlu K.)

8- Kurutulup sabahları aç karnına (Malkara) veya kaynatılıp içiliyor. (Sarılar K.)

Ağaçmülveri (Ortacaköy) **

Mülver (İnanlı K.)

BİLİMSEL ADI: *Sambucus nigra* L.(Caprifoliaceae)

(ISTE No: 64492)

TANITIMI : 4-10 m boyunda, çalı veya küçük çalı şeklinde bitkiler. Yapraklar karşılıklı, stipulalı veya değil, im-paripennat, (3-)5-7(-9) foliolü, folioller 3-12 x 3-6 cm, dişli. Çiçekler birleşik umbella durumunda; petaller 5, taband; birleşik, 5 mm, krem; anterler krem. Meyve dik demetler oluşturmuş, küremsi, 6-8 mm çapında siyahımsı-mor drupa.

Sambucus ebulus L.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Temmuz

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1700 m'ye kadar olan yüksekliklerde; çalılıklar ve orman altları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekleri ve çiçekli dalları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Yaprakları, siyanogenetik glikozit, provitamin A, flavonoid, acı madde, uçucu yağ, asitler, C vitamini

Çiçekleri, uçucu yağ, glikozit, hidrosimetilaset türevleri, Sambucin, Sambunigrin, Rutin, zambak, şeker, tanen, reçine, emulsin, asit (7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Yaprakları, diuretik, diaforetik, laksatif, haemostatik

Çiçekleri, diaforetik, diuretik, soğuk algınlığında, boğaz antiseptiği (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Çiçekler, dahilen nefes darlığında

2- Haricen romatizma ağrılarında

3- Çiçekli dalları, haricen felçlilerde

HAZIRLANIŞI : 1- Kurutulmuş çiçeklerinden hazırlanan infüzyonu kullanılıyor (Ortacaköy)

2- Sultanotu (*Sambucus ebulus* L.) yaprağı ve ceviz (*Juglans regia* L.) yaprağından elde edilen infüzyonu ile banyo yapılıyor (Ortacaköy)

3- Banyo suyuna katılıyor (İnanlı K.)

İştir (Malkara) ***

BİLİMSEL ADI: *Chenopodium album* L. subsp. *album* var. *album* (Chenopodiaceae)

(ISTE No: 64512)

TANITIMI : 20-150 cm boyunda, tek yıllık bitkiler. Yaprakları alternan, 2-8 x 1-5 cm, alt kısımları tepeye doğru düzensiz dişli ve genellikle kırmızı. Çiçekler uçta küme veya yaprakların koltuğunda başak, salkım veya simoz durumunda; çiçek 3-5 parçalı, yeşil veya sarımsı

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Ağustos

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 2000 m'ye kadar olan yüksekliklerde; boş alanlar, tarlalar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, saponin, asitler, chenopodin, betain (18)

BİLİNEN KULLANIMI : Yapraklarının yemek olarak ayrıca cilt hastalıklarında kullanıldığı kayıtlıdır (18)

BULGULAR

YÖRESEL KULLANIMI : Gıda olarak

HAZIRLANIŞI : Kavrulup yeniyor

Ayvadani (Karahisarlı K.) **

Mayasılotu (Karahisarlı K., Şalgamlı K.)

BİLİMSEL ADI : *Achillea setacea* Waldst. et Kit. (Compositae)

(ISTE No: 64499, 64524)

TANITIMI : 10-80 cm boyunda, tüylü bitkiler. Taban yaprakları 2-3 pennatisekt, 6-16 x 0.4-2(-3) cm. Çiçekler kapitulular halinde toplanmış, bu topluluklar 2.5-9 cm genişliğinde; dilsel çiçekler 4-6, beyaz, 1-1.2 mm uzunluğunda; topsu çiçekler 10-20 adet.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Ağustos

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 2300 m'ye kadar olan yüksekliklerde; bozkır, taşlık alanlar, boş tarlalar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : *Achillea* türleri genel olarak seskiterpenlaktonlar, flavonoidler, flavon glikozitleri, siyanogenetik glikozitler (16)

BİLİNEN KULLANIMI : Genel olarak yara iyi edici (16)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen mayasılda (Şalgamlı K.)

2- Dahilen karın ağrısında ve ishal kesici (Karahisarlı K.)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor.

2- İnfüzyonu kullanılıyor.

Papatya (Merkez) **

BİLİMSEL ADI: *Anthemis chia* L. (Compositae)

(EA No: 21)

TANITIMI : 10-35 cm boyunda, tek yıllık, seyrek tüylü bitkiler. Yapraklar 2-pennatisekt, 2.5-7 cm, lopları 3-5 x 1-1.5 mm. Çiçekler kapitulum durumunda; involukrum 0.75-1 cm çapında; dış brakteler çıplak ve kenarları koyu renk, iç brakteli; dilsel çiçekler 15-20, korollası 0.75-1.25 cm; tüpsü çiçekler 2.5-3 mm tabanı ve gelişmiş akenin tepesi şişkin. Meyve ters konik, 2-2.5 mm uzunluğunda bir aken, dıştakiler 2 mm, pulsu bir kulakçık taşır.

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1000 m'ye kadar olan yüksekliklerde; yol kenarları ve deniz kenarlarındaki kalkerli topraklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Batı ve Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Genel olarak *Anthemis* türleri uçucu yağ, siyanogenetik glikozitler, flavon türevleri ve monoterpenler taşıdığı kayıtlıdır (16)

BİLİNEN KULLANIMI: Diüretik, iştah açıcı, yatıştırıcı, gaz ve safra söktürücü, haricen iltihaplarda, ağrı kesici ve yara iyi edici (5)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen, iltihap kurutucu

2- Mide ağrılarında ve yanmalarında

3- Midevi, şişkinlikler ve kadın hastalıklarında

HAZIRLANIŞI : 1- Hatmi çiçeği (*Alcea rosea* L.), ebegümece (*Malva sylvestris* L.), adaçayı (*Salvia fruticosa* Mill.) ile infüzyonu hazırlanıyor.

2- Nane (*Mentha x piperita* L.) infüzyonu hazırlanıyor

3- İnfüzyonu hazırlanıyor

Sarıpapatya (Şalgamlı K.) **

BİLİMSEL ADI: *Anthemis tinctoria* L. var. *tinctoria* (Compositae)

(ISTE No: 64498)

TANITIMI : 20-45(-60) cm boyunda, çok yıllık, grimsi-yeşil veya beyazımsı, yatık tüylü, bazen çıplak, her biri tek kapitulum taşıyan gövdeleri tabandan itibaren dallanmış. Yapraklar 2-3 pennatisekt, 1,5 cm. Çiçekler kapitulum durumunda; involukrum 1-1, 2(-2) cm genişliğinde, tüylü, iç brakteli; dilsel çiçekler sarı, 4-8(-10) mm; tüpsü çiçekler 3-4 mm. Meyve 1,75-2 mm, koronası c. 0,25 mm olan bir aken

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Eylül

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1830 m'ye kadar olan yüksekliklerde; bozkırlar, tarlalar, çalılıklar, ki-reç-taşlı kayalar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Glikozit, ksantofil, flavon türevleri (5, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Antelmintik, yaralarda ayrıca insektisit etkisi kayıtlıdır. (18)

BULGULAR

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen çocukların karın ağrısında

HAZIRLANIŞI : İnfüzyonu 3-4 damla kullanılıyor

Acıpelin (Merkez, Malkara) **

BİLİMSEL ADI : *Artemisia absinthium* L. (Compositae)

(ISTE No: 64712, EA No:20)

TANITIMI : 1 m boya ulaşabilen, çok yıllık, üst kısmı tüylü, güzel kokulu bitkiler. Yapraklar 2-3 pennatisekt, her iki yüzü de grimsi veya beyazımsı tüylü. Çiçekler kapitulum şeklinde birleşik salkım durumunda, basık küremsi 3-5(-6) mm genişliğinde; involukrum 1-3 mm uzunluğunda, dıştakiler otsu, tüylü, içtekiler uzun pulsu; reseptakulum tüylü; dıştaki çiçekler dişi, ipliksi; içtekiler erdişi veya fertil; petaller sarımsı

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 2000 m'ye kadar olan yüksekliklerdeki su kenarları, tarlalar, yamaçlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey, Güney ve İç Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, absinthin (glikozit), reçine, tanen, C ve B6 vitamini, artabsin (prokamazulen), flavon türevleri, lakton, asitler ve potasyum nitrat (7,18)

BİLİNER KULLANIMI : Aromatik, stomatik, digestif, karminatif, antelmintik, emmenagogik, kollagok, antidepresan, cilt hastalıklarında, asit salgısını arttırıcı, safra kesesi ve karaciğer hastalıklarında, veteriner hekimlikte (7,18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen mide ülserinde (Malkara)

2- Şeker hastalığında (Merkez)

HAZIRLANIŞI : 1- Şekerle kaynatılıp süzülüyor, yoğunlaştırılıyor. Sabahları bir çay kaşığı yeniyor.

2- İnfüzyonu sabahları aç karnına 1/2 çay kaşığı kullanılıyor.

Acıpelin (Dedecik K., Yağcı K.) **

Pelinotu (Karansilli K.)

BİLİMSEL ADI : *Artemisia annua* L. (Compositae)

(ISTE No: 64544)

TANITIMI : Tek yıllık, tüylü bitkiler. Yapraklar 2-pennatisekt. Çiçekler kapitulum şeklinde, birleşik salkım durumunda. Kapitulum küremsi, 2-4 mm çapında; dıştaki brakteler otsu, içtekiler pulsu ve daha uzun; dıştaki çiçekler dişi ipliksi; içtekiler erdişi veya fertil; petaller sarımsı, çıplak

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

YETİŞME ORTAMI : Tarlalar, boş alanlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey, Güney ve İç Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları, yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, rezin (5,18)

BİLİNE KULLANIMI : Antimikotik, dizanteride, veremde, çıbanlarda ve sıtmada (5,18)

YÖRESEL KULLANIMI: 1- Topraküstü kısımları dahilen şeker hastalığında (Yağcı K.)

2- Mide sularını dağıtmak için (Dedecik K.)

3- Yaprakları dahilen bronşitte (Karansılı K.)

HAZIRLANIŞI : 1- Dövülüp, şekerle hap hazırlanıyor

2- Doğrudan kullanılıyor

3- İnfüzyonu hazırlanıyor

Eşekdikeni (Kırkkepenekli K.) **

Eşekgengeri (Fahrioğlu K.)

BİLİMSEL ADI : *Carduus pycnocephalus* L. subsp. *albidus* (Bieb.) Kazmi (Compositae)
(ISTE No: 64485)

TANITIMI : 5-75 cm boyunda, çok yıllık; gövdesi kanatlı ve dikenli bir bitki. Gövde yaprakları pennat loplu, dikenleri 1-3(-5) mm, alt yüzü beyazımsı tüylü. Kapitulular küme şeklinde, saplı veya kısa saplı; involukrum 12-16 mm, tüylü iç brakteler imbrikat; çiçeklerin hepsi tüpsü; petaller mor veya pembe, 13-16 mm, lopları 4-5(-6) mm.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Haziran

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1450 m'ye kadar olan yüksekliklerdeki kayalık, tarlalar, boş alanlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Genel olarak *Carduus* türlerinin antosiyan glikoziti ve alkaloid taşıdığı kayıtlıdır. (16)

BİLİNE KULLANIMI : --

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen ve haricen hemoroitte

HAZIRLANIŞI : Doğrudan hap şeklinde yutuluyor (Fahrioğlu K.)

veya kurutulup, dövülüp haricen kullanılıyor (Kırkkepenekli K.)

BULGULAR

Eşekçalısı (Balabancık K., Elmalı K.) **

BİLİMSEL ADI : *Centaurea iberica* Trev. ex Sprengel (Compositae)

(ISTE No: 63732)

TANITIMI : 20-80(-100) cm boyunda, tek veya iki yıllık, tabandan itibaren dallanmış bitkiler. Yapraklar pennati fit, pennatipartit veya lirata, kenarları dişli. Çiçekler kapitulum durumunda; involokrum (10-)13-18 x (7-)9-12(-15) mm çiçek soluk pembe. Meyve 3-4 mm, papusu 1-2,5(-3) mm uzunluğunda bir aken.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Ağustos

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 2300m'ye kadar olan yüksekliklerdeki tarlalar, boş alanlar ve tarla kenarları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Kökleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Antosiyan glikoziti, flavon türevleri, terpenler, alkaloid, kafeik asit (16)

BİLİNEREN KULLANIMI : Ateş düşürücü (5)

YÖRESEL KULLANIMI : Haricen veteriner hekimlikte

HAZIRLANIŞI : Dövülüp kaynatılıyor, arpa unu ile karıştırılıyor.

Sarıçiçek (Yörük K.) **

BİLİMSEL ADI : *Inula britannica* L. (Compositae)

(ISTE No: 64533)

TANITIMI : 75 cm'ye kadar uzayan, çok yıllık, otsu, rizomlu, tüylü bitkiler. Taban yaprakları çiçeklenme döneminde eksik, gövde yaprakları her iki yüzde de tüylü. Kapitulumlar tek veya korimboz durumda; involokrum 1,2-1,5 cm; iç brakteller birbirine eşit, dıştakiler yaprağa benzer, içtekiler zarımsı; korolla dilsi çiçeklerde 10 mm. çıplak. Meyve 1-1,25 mm ince tüylü, papusu 4,5-6 mm olan bir aken.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Ekim

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 2440 m'ye kadar olan yüksekliklerdeki; su kenarları, nemli alanlar ve hendekler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekleri

KİMYASAL İÇERİĞİ :--

BİLİNER KULLANIMI : --

YÖRESEL KULLANIMI : Baş ağrısında

HAZIRLANIŞI : Doğrudan buruna çekiliyor

Kayakoruğu, Kulakotu (Yağcı K.) **

BİLİMSEL ADI : *Sedum album* L. (Crassulaceae)

(ISTE No: 64523)

TANITIMI : Çok yıllık, steril sürgünlü bitkiler. Çiçekli gövdesi 5-20 cm boyunda. Yapraklar alternan, imbrikat, 4-12 mm. Çiçekli simoz durumunda; çiçek 5 parçalı, sepaller 1,5 mm, petaller 2-4 mm, beyaz veya hafifçe pembe. Meyve çıplak bir folikül.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

YETİŞME ORTAMI : 100-2500 m yüksekliklerdeki; duvarlar, kayalık ve yarıklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Organik asitler, alkaloidler, izositroneik asit, flavonoid, glikozit (13, 18)

BİLİNER KULLANIMI : Yara iyi edici (5)

YÖRESEL KULLANIMI : Haricen kulak ağrısında

HAZIRLANIŞI : Dövülüp suyu kullanılıyor

Acıkavun, Gargadüleği, Gargadüneği, Kargadüleği (Merkez, Malkara, Barbaros B., Deliler K., Evrenbey K., Fahrioğlu K., Hoşküy, İnanlı K., Karacakılavuz K., Ortacaköy, Yağcı K., Yörük K.) **

BİLİMSEL ADI: *Ecballium elaterium* (L.) A.Rich. (Cucurbitaceae)

(ISTE No: 64527, EA No: 36)

TANITIMI : 25 cm boyunda, çok yıllık, yatık gövdeli, otsu, sert ve kalın tüylü bitkiler. Yapraklar alternan, 4-14,5 x 3,5-17 cm, kalın, alt yüzeyi yoğun sert tüylü. Çiçekler monoik. dişi çiçekler kısa saplı ve tek; erkek çiçekler uzun saplı ve salkım durumunda; sepaller birleşik, tüylü; petaller tabanda birleşik. dişi çiçekte 6-12 x 3-6 mm, erkek çiçekte 8-16 x 4-7 mm, sarı; stamenilerden 4 tanesi çiftler birleşik, beşincisi serbest. Meyve 3-5 x 1,5-2,5 cm boyutlarında, sert tüylü, yeşilimsi, olgunlukta basınçla sapa bağlandığı yerden kopup tohumlarını uzağa fırlatan bir bakka

BULGULAR

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Ekim

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 600 m'ye kadar olan yüksekliklerdeki; viranelikler, yol ve ırmak kenarları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Kökleri, meyveleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Kökleri, Cucurbitacin glikoziti, elasterol, yağ asitleri, allantoin

Meyveleri, glikozit, protein, elaterase (enzim), reçine, yağ asitleri, şeker, nişasta, alkol (7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Kökleri, analjezik ve kanserde

Meyveleri, drastik, müsil etkili, sarılıkta, diüretik (5, 7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Kökleri, dahilen mayasılda

2- Ağrı kesici

3- Dahilen egzamada

4- Meyveleri, haricen sarılıkta

5- Dahilen ve haricen mayasılda

6- Haricen ağrı kesici

7- Mayasılda ve yara iyi edici

8- Antiromatizmal

HAZIRLANIŞI : 1- Temizlenip küp şeklinde kesiliyor, kurutulup sabahları aç karnına bir tane içiliyor (Deliler K.)

2- Dövülüp başa bağlanıyor (Ortacaköy)

3- Rendelenip sabahları 1/2 kaşık yeniyor (Malkara)

4- Sıkılıp özsuğu burundan çekiliyor (Barbaros B., Hoşköy)

5- Özsuğundan arpa unu ile hap hazırlanıyor (Malkara) veya kaynatılıp buharına oturuluyor (Ortacaköy)

6- Kuru incir ve hardalla karıştırılıp bacaklara sürülüyor (Yağcı K.) Dövülüp tortuları el ve ayaklara bağlanıyor (Fahrioğlu K.) ince bir kumaşın içine konup başa bağlanıyor (Evrenbey K.)

7- Dövülerek elde edilen özsuğu kullanılıyor (Fahrioğlu K.)

8- Kaynatılıp tortuları bağlanıyor (Merkez)

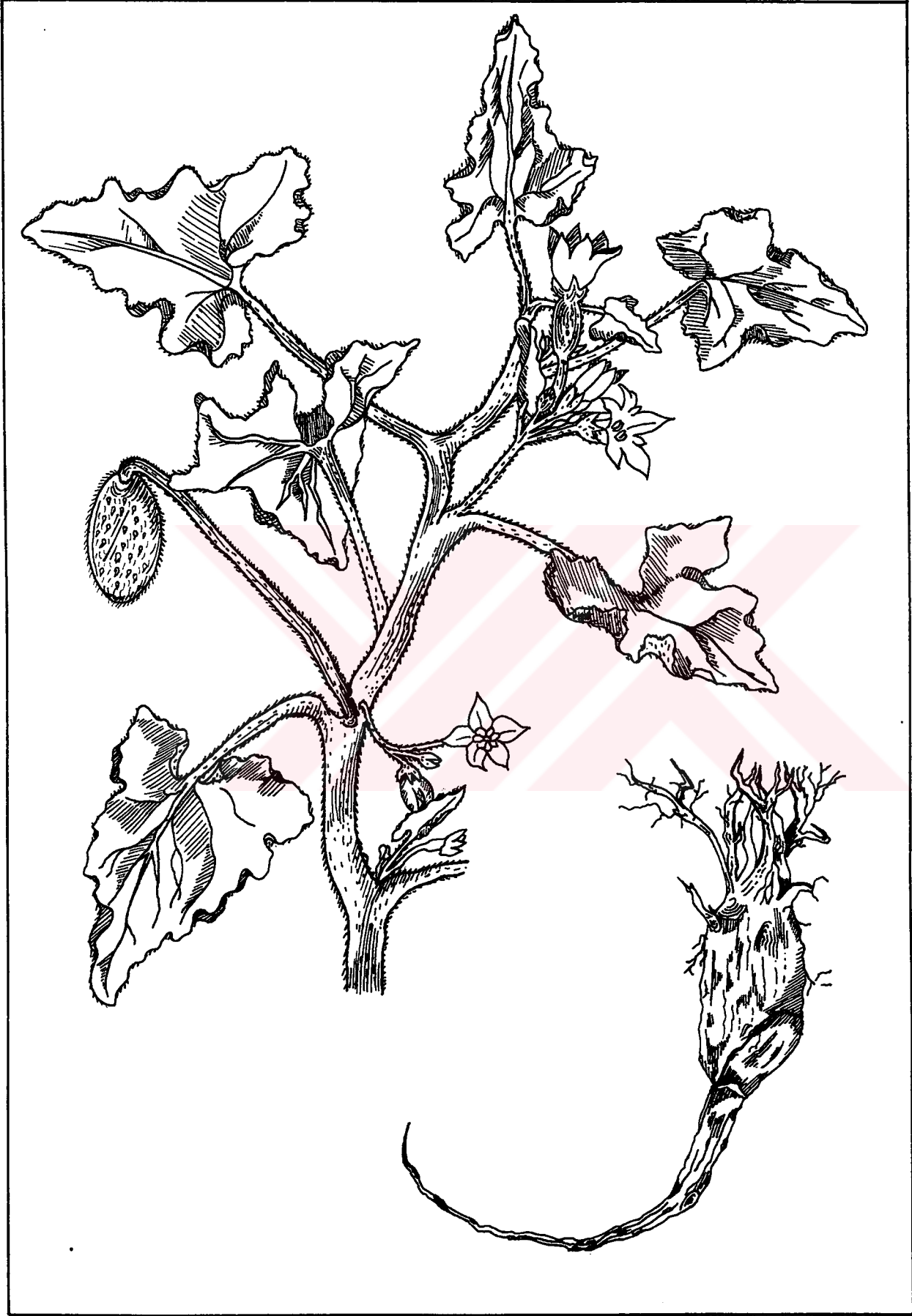
Kudretnarı, Yahanda (Merkez, Eriklice K.) *

BİLİMSEL ADI: *Momordica charantia* L. (Cucurbitaceae)

(EA No: 2)

TANITIMI : Tek yıllık, monoik bitkiler. Yapraklar derin loplu. Dişi çiçekler tek, sarı veya beyaz, erkek çiçekler tek veya panikula durumunda, brakteli. Meyve 10-15 cm uzunluğunda, oblong veya ovoid, uçlara doğru daralmış, turuncu-sarı, tüberküllü, tohumları kırmızı arıllıslu, tohumlar c.1 cm, uçları köşeli, açık gri veya kahverengi

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Kültürü yapılır

Ecballium elaterium (L.) A. Rich
a) Topraküstü kısmı b) Kökü

KULLANILAN KISIMLARI : Meyvesi

KİMYASAL İÇERİĞİ : Reçine, momordicine, saponin, alkaloit (5, 17)

BİLİNEREN KULLANIMI : Midevi, yumuşatıcı, yara iyi edici, müshil (5)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen ülserde (Malkara)

2- Haricen yara iyi edici (Eriklice K.)

HAZIRLANIŞI : 1- Tohumları alınıp zeytinyağında 40 gün bekletiliyor. Bu eriyikten sabahları aç karnına kullanılıyor.

2- Eriyik yaralara kullanılıyor

İğde (Malkara, Hoşköy, İnanlı K.) **

BİLİMSEL ADI : *Elaeagnus angustifolia* L. (Elaeagnaceae)

(ISTE No: 64491, 64514, EA No: 37)

TANITIMI : 7 m'ye kadar uzanabilen, genç sürgünleri ve yaprakları gümüş renginde pullarla kaplı, çalı veya ağaçlar. Yapraklar alternan, 2-8 x 1-3 cm. Çiçekte periantın dışı gümüşü, içi sarı, kuvvetli kokulu, 8-10 mm. Meyve 10-20(-30) x 6-12(-20) mm, tek tohumlu, kırmızımsı-kahverengi etli bir örtü ile kaplanmış drupaya benzer bir aken

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Haziran

YETİŞME ORTAMI : Dere ve ırmak kenarları, geniş çapta kültürü yapılır

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Meyveleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Şeker, albumin, tanen, zank (18)

BİLİNEREN KULLANIMI : İshalde, antiflojistik, veteriner hekimlikte (18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen damar yumuşatıcı ve safra kesesi hastalıklarında (Hoşköy)

2- Mide ağrılarında (İnanlı K.)

3- kum, taş ve ateş düşürücü (Malkara)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu hazırlanıyor

2- İnfüzyonu hazırlanıyor

3- İnfüzyonu yoğunlaştırılıp, günde 3 defa 1 bardak içiliyor.

Atkuyruğu (Malkara, Yörük K.) **

Dokuzbuğmalı (Karaidemir K.)

Eklemotu (Çıkrıkçı K.)

Ekliot (Karacakılavuz K.)

Kırkanahtar (Ortacaköy)

Kırkkilitotu (Merkez)

BİLİMSEL ADI : *Equisetum telmateia* Ehrh. (Equisetaceae)

(ISTE No: 64534, EA No: 1.22)

TANITIMI : Çok yıllık, rizumlu, otsular. Gövdesi 2 tip; önce gelişen verimli fert 40 cm boyunda, klorofilsiz, açık kahverengi; verimsiz fert c. 200 cm, klorofilli, yeşil ve dallanmış. Yapraklar çok küçük ve her nodusta kın oluşturmuş. kının üst kısmı siyah batıcı dişli. Verimli fertlerde, spor keseleri yaprağın altında, 6 köşeli bir zarın altında toplanmış; pullar, 4-8 cm boyunda, spika şeklinde.

YETİŞME ORTAMI : 1200 m'ye kadar olan yüksekliklerde; durgun ya da akarsu kenarları, nemli, gölgeli yerler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey, Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Verimsiz fertlerin topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Equisetonin (saponin), nikotin, dimetil sülfon, kieselik asit (19)

BİLİNEN KULLANIMI : Kan dindirici, diüretik, tonik (19)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen tenya düşürücü (Malkara)

2- Mayasılta (Karaidemir K.)

3- Böbrek hastalıklarında (Karaidemir K., Karacakılavuz K., Ortacaköy, Yörük K.)

4- Böbrek taşını düşürmek için (Merkez, Çıkrıkçı K.)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- İnfüzyonu kullanılıyor

3- İnfüzyonu kullanılıyor

4- İnfüzyonu bir gece dışarda bekletilip (ayazlatılıp) kullanılıyor.

Pembe Kantiron (Merkez) **

BİLİMSEL ADI: *Centaurium erythraea* Rafn. subsp. *erythraea* (Gentianaceae)

(EA No: 19)

TANITIMI : 5-50(-80) cm boyunda, iki yıllık bitkiler. Yapraklar tabanda, basit, 3- 4 damarlı, üst yapraklar şeritsi. Çiçekler simoz durumunda; sepaller 3-7 mm, petaller tabanda birleşik, tüpü 6-11 mm, lopları 4-6 mm, pembe, mor veya beyaz. Meyve bir kapsula

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Ağustos

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 900 m'ye kadar olan yüksekliklerde; açık alanlar, kayalıklar, çalılık ve orman altları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, kıyı bölgeleri

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekli durumları

KİMYASAL İÇERİĞİ: --

BİLİNEN KULLANIMI : --

YÖRESEL KULLANIMI: Midevi olarak dahilen kullanılıyor

HAZIRLANIŞI : İnfüzyonu akşamdan hazırlanıp sabah süzülüyor, içtikten 1 saat sonrasına kadar bir şey yenmiyor.

Ayrıkotu (Mürefte Ka., Balabancık K., Dedecik K.) **

BİLİMSEL ADI : *Cynodon dactylon* (L.) Pers. var. *dactylon* (Graminae)

(ISTE No: 64530)

TANITIMI : Çok yıllık, rizumlu, çıplak, bitkiler. Yapraklar 2-4(-7), (2-)3-7 cm çıplak, ışınları, pürüzlü; başakçıklar 2-2.5mm, soluk yeşil veya mor; gluma 1-2,2 mm, lemma 2-2,5 mm, kenarları pürüzlü; anterler mor; stigma morumsu siyah

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ: Nisan - Eylül

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1830 m'ye kadar olan yüksekliklerde; farklı habitatlarda

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Batı, Kuzeydoğu, Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Kökleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Saponin, şeker, zambak, nişasta, cynodin, triticin (karbonhidrat) (17)

BİLİNEN KULLANIMI : Diuretik, ekspektoran, idrar yolları hastalıklarında, antiromatizmal, egzama ve nezlede (17)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen nefes darlığında (Dedecik K.)

2- Diuretik (Mürefte Ka.)

3- İltihap kurutucu (Balabancık K.)

BULGULAR

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- Ebegümece (malva sylvestris L.) ile İnfüzyonu hazırlanıyor

3- İnfüzyonu kullanılıyor

Kantariyon (Uçmakedere K.) **

Kantaron (Mürefte Ka., Hoşkøy)

Kantur Çiçeği (Hoşkøy)

Sarıot (Şalgamlı K.)

BİLİMSEL ADI: *Hypericum perforatum* L. (Guttiferae)

(ISTE No: 64495, 64507, 64509, 64517, EA No: 38)

TANITIMI : 10-110 cm boyunda, çok yıllık, otsu bitkiler. Yapraklar karşılıklı, sapsız, 5-35 mm. üzeri salgı tüylü. Çiçekler sarı; sepallerin kenarları siyah salgı çepli veya değil; petaller (5-)8-15 mm, sarı, siyah salgı çepli. Meyve uzunca ovoid, (4-)5-9 mm, salgı kanallı septisit bir kapsula

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Eylül

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 2500m'ye kadar olan yüksekliklerde; kurak yerler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçek ve çiçekli dalları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Tanen, uçucu yağ, hyperosid, rutin, quercitin (flavon glikoziti), renk maddeleri, asitler, sabit yağ, pektin. (7, 18)

BİLİNER KULLANIMI : Diuretik, ishal ve dizanteride, antihemoroidal, böbrek ve safra kesesi has., uykusuzlukta, antidepresif, histeride, göğüs has., antelmintik, yara, ezik ve yanıklarda (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Çiçekleri, dahilen mide ağrısında (Uçmakedere K., Hoşkøy)

2- Nefes darlığında (Hoşkøy)

3- Haricen diş ağrısında (Şalgamlı K.)

4- Kulak ağrısında (Mürefte Ka.)

5- Çiçekli dalları haricen mide ağrısında (Hoşkøy)

6- Haricen cilt hastalıklarında (Mürefte Ka., Hoşkøy)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu günde 2 defa 1 fincan içiliyor

2- İnfüzyonu kullanılıyor

3- İnfüzyonu ile gargara yapılıyor

4- Bir şişe içinde, zeytinyağında güneşte bekletilip kulağa damlatılıyor

5- Elde edilen eriyik kullanılıyor

6- Eriyik sürülüyor

Ceviz (Mürefte Ka., Hoşk y, İnanlı K., Karacakılavuz K.) ****BİLİMSEL ADI :** *Juglans regia* L. (Juglandaceae)

(ISTE No: 54544)

TANITIMI : En fazla 25(-30) m'ye kadar yükselen, geniş tepeli ağaçlar. Gövde en fazla 1,5(-2,5) m çapında, gümüşî-gri renkte. Yapraklar imparipennat, 5-9(-11) foliolü, aromatik. Erkek çiçekler sarkık ve yoğun, dişi çiçekler tepede, 2-3'lü gruplar halinde. Meyve küremsi, (4-)5(-6) cm çapında, çıplak ve yeşil kabuklu bir drupa

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1550 m'ye kadar olan yüksekliklerde; orman altları, meyve bahçeleri kalkerli kayalıklar ve zengin alüvyonlu topraklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın**KULLANILAN KISIMLARI :** Yaprakları, olgunlaşmamış meyvesi, meyve kabuğu**KİMYASAL İÇERİĞİ :** Yaprakları, tanen, uçucu yağ, juglandin (acı madde), juglon, flavonoid

Meyve kabuğu, hydrojuglon (glikozit), tanen, C vit.

Meyvesi, ~~sarı yağ~~, lipid (7, 18)**BİLİNEN KULLANIMI :** Yaprakları, astrenjan, mide ve bağırsak has., cilt has., göz iltih., kan temizleyici,

Meyve kabuğu, astrenjan, veteriner hekimlikte (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Yaprakları, haricen baş ağrısında (İnanlı K.)

2- Yara iyi edici (Mürefte Ka.)

3- Olgunlaşmamış meyvesi, dahilen mide ağrısında

4- Meyve kabuğu haricen egzamada (Hoşk y)

5- Yünü kahverengine boyamada (Karacakılavuz K.)

HAZIRLANIŞI : 1- Doğrudan başa bağlanıyor

2- Havanda dövülüp, zeytinyağında bekletiliyor

3- Bir süre zeytinyağında bekletildikten sonra yeniyor

4- Doğrudan sürülüyor

5- İnfüzyonu hazırlanıyor

Karabaşotu (Merkez) ****BİLİMSEL ADI :** *Lavandula steochas* L. (Labiatae)

(EA No: 18)

BULGULAR

TANITIMI : En az 45 cm boyunda, çalı şeklinde, tüylü bitkiler. Üst yaprakları 14-40 x 1-5 cm. Çiçekler başak durumunda, 1,5-4,5 cm; verimli brakteler 4-5 x 3-8 mm; üstteki verimsiz brakteler mor veya beyaz, 7-30 x 2-8 mm; kaliks 4-6 mm, üst dişleri 0,5-1 x 1-2 mm, dikenli; petaller beyazımsı mor, (4,5)5-8,5 mm.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mart - Haziran

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 700 m'ye kadar olan yüksekliklerde; Pinus brutia ormanları, makilikler, yol kenarları; kumlu alanlar, kireç taşı ve granit kayalar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Batı, Kuzey ve Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ (18)

BİLİNEREN KULLANIMI : --

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen antidepresif

HAZIRLANIŞI : İnfüzyonu 20 gün boyunca akşamları 1 su bardağı içiliyor.

Oğulotu (Malkara, Kozyörük Ka., Ortacaköy) **

BİLİMSEL ADI : *Melissa officinalis* L. subsp. *officinalis* (Labiatae)

(ISTE No: 64776, EA No: 33)

TANITIMI : En az 28-95 cm boyunda, çok yıllık, tüylü bitkiler. Yapraklar 18-95 x 13-75mm, tüylü, kenarları dişli. Petaller soluk sarı, bazen açık mor, (8-)9-14(-16)mm uzunluğunda.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1800 m'ye kadar olan yüksekliklerde; farklı habitatlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Kıyı bölgeleri

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, tanen, acı madde, zambak, enzim, flavonoid, saponin, nişasta. (7, 18)

BİLİNEREN KULLANIMI : Stomatik, karminatif, diaforetik, digestif, antispazmotik, sedatif, antihisterik, tonik kollagog (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen nefes darlığında (Kozyörük Ka.)

2- Öksürük kesici (Malkara)

3- Bal arılarını çekmek için (Ortacaköy)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- Kurutulmuş kısımlar ufalanıp balla karıştırılarak yeniyor.

Nane (Merkez, Çerkezköy, Hoşköy) **

BİLİMSEL ADI : *Mentha x piperita* L. (Labiatae)

(EA No: 17, 24)

TANITIMI : Çok yıllık, hafifçe mor renkli, keskin kokulu, rizomlu bitkiler. Çiçekli gövde (10-)20-90 cm. Yapraklar (15-)30-90 x (10-)15-40 mm. Çiçekler gövdenin tepesinde toplanmış, (30-)50-80 x (10-)15-30 mm; kaliks (2,5-)3-4 mm; korolla leylak rengi

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya ve Batı Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Yaprakları, uçucu yağ, tanen, enzim, pektin, terpenik bileşikler (7, 18)

BİLİNEREN KULLANIMI : Tonik, stomatik, antispazmatik, midevi, karminatif, kollagog, koleratik, antitussif, in-sektisit, tat ve koku verici (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen karın ağrısında (Çerkezköy)

2- Bulantı ve kusmada (Hoşköy)

3- Midevi (Merkez)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- Limon kabuğuyla hazırlanan infüzyonu kullanılıyor

3- Papatya (*Anthemis chia* L.) ile hazırlanan infüzyonu kullanılıyor.

Kekikotu (Şarköy) ***

BİLİMSEL ADI : *Origanum vulgare* L. subsp. *hirtum* (Link) Ietswaart (Labiatae)

(EA No: 10)

TANITIMI : 1 m boya ulaşabilen, çok yıllık, otsu, tüylü bitkiler. Yapraklar basit, 6-40 x 5-30 mm. Çiçek durumu 3-30 x 2-8 mm; brakte 2-10 x 1-7mm tüylü; kaliks 2-4 mm, sapsız salgı tüylü; korolla 3-10mm beyaz.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Ekim

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 2500 m`ye kadar olan yüksekliklerde; kuru ve taşlık alanlar, orman altları, bozkır.

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Batı ve Güney Anadolu

BULGULAR

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, tanen ve acı madde (7, 18)

BİLİNEREN KULLANIMI : Antiastmatik, ekspektoran, stomatik, karminatif, diüretik, diaforetik, antinevraljik (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : Baharat

Dereotu (Malkara) **,***

Keklikotu (Deveci K.)

BİLİMSEL ADI : *Origanum vulgare* L. subsp. *vulgare* (Labiatae)

(EA No: 4, 5)

TANITIMI : 1 m boya ulaşabilen, çok yıllık, otsu, tüylü bitkiler. Yapraklar basit, 6-40 x 5-30 mm, tüylü veya çıplak. Çiçek durumları 3-30 x 2-8 mm; brakte 2-10 x 1-7mm mor ve çıplak; kaliks 2-4 mm, sapsız salgı tüylü; korolla 3-10mm pembe

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Ekim

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 2500 m'ye kadar olan yüksekliklerde; kuru ve taşlık alanlar, orman altları, bozkır.

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, tanen ve acı madde (7, 18)

BİLİNEREN KULLANIMI : Antiastmatik, ekspektoran, stomatik, karminatif, diüretik, diaforetik, antinevraljik (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen karın ağrısında (Deveci K.)

2- Baharat (Malkara)

HAZIRLANIŞI : 1- Kurutulmuş kısımlarından hazırlanan infüzyonu kullanılıyor.

Adaçayı (Merkez, Gaziköy) **

BİLİMSEL ADI : *Salvia fruticosa* Miller (Labiatae)

(ISTE No: 64515, EA No: 25)

TANITIMI : 1 m'ye kadar boylanabilen çalılar. Gövde sapsız salgı tüylü. Yapraklar basit veya 3 foliollü, c.2-5 x 0,5-2 cm, kenarları yuvarlak dişli, kafidemsi tüylü, sapı 0,5-3cm. Brakte c.7 x 3mm; çiçek sapı c.2mm; kaliks c.9mm, mor, sapsız salgı tüylü; korolla 20-25 mm, açık mor veya beyaz; stamenler iki adet, konnektif eşit iki kollu.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mart - Temmuz

YETİŞME ORTAMI : Makilik ve friganalıklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Batı ve Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, acı madde, diterpenler, triterpenik asitler, salvigenin, flavonlar (7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Terlemeyi azaltıcı, akciğer hastalıklarında, karminatif, süt salgısını artırıcı, solunum yolları iltihaplarında, boğaz antiseptiği, midevi, hipoglisemik, sindirim sistemi rahatsızlıklarında, kollagog, emenegog, antiastmatik, yara iyi edici (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen midevi, bronşitte (Gaziköy)

2- Yatıştırıcı, yara iyi edici, terlemeye karşı (Merkez)

3- İltihap kurutucu (Merkez)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu her gün 1 bardak içiliyor

2- İnfüzyonu kullanılıyor

3- Ebegümeçi (*Malva sylvestris* L.), papatya (*Anthemis chia* L.) ve hatmi çiçeği (*Alcea rosea* L.) ile infüzyonu hazırlanıyor.

Çibrika (Malkara) ***

BİLİMSEL ADI : *Satureja hortensis* L. (Labiatae)

(ISTE No: 64501)

TANITIMI : (5-)10-35 cm boyunda, tek yıllık, tüylü, aromatik bitkiler. Yapraklar basit, 8-30 x 1-4,5 mm. Brakteler kaliksin 1-2 katı; kaliks iki dudaklı 3-4,5mm, alttaki iki diş üstteki üç dişten uzun; petaller leylak, mor veya beyaz renkli, 4-10 mm.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1920m'ye kadar olan yüksekliklerde; farklı habitatlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Kuzey, İç ve Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, tanen, reçine, yapışkan madde, şeker (7, 18)

BULGULAR

BİLİNER KULLANIMI : Antidiyareik, stomatik, karminatif, ekspektoran, digestif, antiseptik, hazmettirici, afro dizyak ve baharat (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : Baharat

Karaçay (Deveci K.) **

BİLİMSEL ADI : *Sideritis montana* L. subsp. *montana* (Labiatae)
(EA No: 6)

TANITIMI : (5-)10-40 cm boyunda, tek yıllık, tüylü bitkiler. Yapraklar kısa saplı, ayası (5-)10-30(-40) x 2-10mm tepeye doğru dişli veya düz kenarlı. Üst brakte sarı, kaliks 6-10mm, dişleri 3-5mm; petaller sarı, sapsız salgı tüylü, 5-7mm.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Ağustos

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 2000m`ye kadar olan yüksekliklerde; farklı habitatlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : --

BİLİNER KULLANIMI : --

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen öksürükte

HAZIRLANIŞI : Kurutulmuş topraküstü kısımlarından dekoksiyon hazırlanıyor

Mayasilotu (Deveci K., Hoşkøy, Uçmakedere K.) **

BİLİMSEL ADI : *Teucrium polium* L. (Labiatae)
(ISTE No: 64510, 64519, EA No:7)

TANITIMI : 10-40 cm boyunda, çok yıllık, tabanı odunsu, beyaz, gri veya altın sarısı renkli tüylü bitkiler. Yapraklar yünüksü tüylü, kenarları dişli, düz veya geriye kıvrık. Kaliks 3-5mm yünüksü tüylü; petaller beyazımsı çıplak.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 2050m`ye kadar olan yüksekliklerde; kuru topraklar, kayalıklar, bozkırlar, kumlu alanlar, tarla kenarı ve meşe ormanı altları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

Teucrium polium L.

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekli topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, alkaloit, picropolin ve diğer acı maddeler, flavon (18)

BİLİNER KULLANIMI : Mide ve bağırsak hastalıklarında (18)

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen mayasılda

HAZIRLANIŞI : İnfüzyonu kullanılıyor

Kantariyeotu, kesikotu (Evrenbey K.) **

BİLİMSEL ADI : *Teucrium scordium* L. subsp. *scordioides* (Schreber) Maire et Petitmengin (Labiatae)

(ISTE No: 64541)

TANITIMI : 5-75 cm boyunda, çok yıllık, otsu, stolonlu, tüylü bitkiler. Yapraklar gövdeyi sarıcı, yuvarlak veya sivri dişli. Çiçekler 1-4 adet, yaprakların koltuğunda; çiçek sapı 3-5(-6)mm; kaliks (2,5-)3-5mm; korolla morumsu, pembe veya leylak rengi, sepallerin iki katı.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Eylül

YETİŞME ORTAMI: 50-2350m yüksekliklerde; nemli topraklar, su kenarları, sulak çayırlar, orman altları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, tanen, scordein (acı madde) (18)

BİLİNER KULLANIMI : Diaforetik, solucanlara karşı (18)

YÖRESEL KULLANIMI : Haricen yara iyi edici

HAZIRLANIŞI : Kurutulup ufalanıyor, yaranın üzerine serpiliyor

Keklikotu (Barbaros B., Çıkrıkçı K., İnanlı K., Karacagür K., Karansılı K.) **

BİLİMSEL ADI : *Thymus atticus* Çelak (Labiatae)

(ISTE No: 64675)

TANITIMI : Odunlu gövdeli, tüylü bitkiler. Yapraklar 12-25 x 1 mm, çıplak, kenarları tüylü. Çiçekler sık kümeler oluşturmuş; brakteler 8-11 x 2,7-4,5mm, tabana doğru saman renginde, kısa yatık tüylü, brakteol 2mm; kaliks 5-7 mm, sık tüylü, üst dişler 3mm, saman renginde; korolla beyazımsı ve soluk pembe, c.8 mm.

BULGULAR

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran

YETİŞME ORTAMI: c. 50-200m yüksekliklerde; kayalık, çalılık alanlar, yol kenarları, *Pinus brutia* ormanları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : *Thymus* türleri genellikle uçucu yağ, acı madde, tanen, reçine ve flavon içerirler. (5, 7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Stomatik, yatıştırıcı, ekspektoran, soğuk algınlığında, antibiyotik, diüretik, karminatif antispazmotik, midevi, antelmintik, koleretik, kan dolaşımını düzenleyici (5, 7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen karın ağrısında

2- Mide ağrısında

* **HAZIRLANIŞI** : 1- Büyük bir kaba su konup ortasına bir tas yerleştiriliyor. Kabın kapağı ters kapatılıp kaynatılıyor. 7 defa suyu değiştiriliyor. Kapaktan damlayan keklük suyu tasta toplanıyor. (Barbaros B.)

2- Uçucu yağı kapağın kenarından bir boru aracılığıyla alınıyor (Çıkrıkçı K., Karansılı K.)

Keklikotu (Malkara) ***

BİLİMSEL ADI : *Thymus comptus* Friv. (Labiatae)

(EA No: 8)

TANITIMI : 10-15cm boyunda, tüylü, aromatik bitkiler. Yapraklar 8-15 x 0,5-2,5mm, seyrek tüylü, üst kısımlarda kenarları tüylü; brakte 4-13 x 1,4-3,2mm, brakteoller 4mm, ucu dikenli; kaliks (3-)3,5-5,5mm, tüylü, üst dişler 1,2-1,5mm, kenarları tüylü; korolla pembe, c.6mm.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden c. 200m'ye kadar olan yüksekliklerde; kuru topraklar, açıklık ve kayalık alanlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekli dalları

KİMYASAL İÇERİĞİ : *Thymus* türleri genellikle uçucu yağ, acı madde, tanen, reçine ve flavon içerirler.(5, 7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Stomatik, yatıştırıcı, ekspektoran, soğuk algınlığında, antibiyotik, diüretik, karminatif antispazmotik, midevi, antelmintik, koleretik, kan dolaşımını düzenleyici (5, 7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : Baharat

Keklikotu (Evrenbey K., Kırıkali K.) **

BİLİMSEL ADI : *Thymus longicaulis* C. Presl subsp. *longicaulis* var. *longicaulis* (Labiatae)

(ISTE No: 62889)

TANITIMI : 10(-15)cm boyunda, tüylü bitkiler. Yapraklar 8-13 x 2-3mm, salgı tüyleri, sapsız ve çok sayıda, kırmızı. Brakteol 1-2mm; kaliks 2,5-4mm; korolla leylak veya mor renkli

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Ağustos

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 2200m'ye kadar olan yüksekliklerde; açıklıklar, kayalık ve kuru alanlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey ve Orta Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : *Thymus* türleri genellikle uçucu yağ, acı madde, tanen, reçine ve flavon içerirler.(5, 7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Stomatik, yatıştırıcı, ekspektoran, soğuk algınlığında, antibiyotik, diüretik, karminatif, antispazmotik, midevi, antelmintik, koleretik, kan dolaşımını düzenleyici (5, 7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen karın ağrısında (Kırıkali K.)

2- Mide ağrısında (Evrenbey K.)

3- İshal kesici (Evrenbey K.)

HAZIRLANIŞI : 1- Kapalı bir kapta infüzyonu hazırlanıyor

2- İnfüzyonu ve kapakta biriken uçucu yağ kullanılıyor

3- İnfüzyonu kullanılıyor

Çobanpoyu, keklikotu (Sağlamtaş Ka.) **

BİLİMSEL ADI : *Thymus zygoides* Griseb. var. *zygoides* (Labiatae)

(ISTE No: 64508)

TANITIMI : 2-8 cm boyunda, tüylü bitkiler. Yapraklar 6,5-15 x 0,8-1,7mm, çıplak, sapsız seyrek tüyleri sarı veya portakal renginde. Brakteler 4-10 x 1- 2,5mm, brakteoller c.1mm; kaliks 3,5-4,5(-5,6)mm, hafifçe mor, üst dişler 0,4-0,6(-0,8)mm; korolla pembe, 7(-8,5)mm.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Haziran

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 1600m'ye kadar olan yüksekliklerde; *Pinus brutia* ormanları, kumluk ve taşlık alanlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Batı Anadolu

BULGULAR

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : *Thymus* türleri genellikle uçucu yağ, acı madde, tanen, reçine ve flavon içerirler.(5, 7, 18)

BİLİNEREN KULLANIMI : Stomatik, yatıştırıcı, ekspektoran, soğuk algınlığında, antibiyotik, diüretik, karminatif antispazmotik, midevi, antelmintik, koleretik, kan dolaşımını düzenleyici (5, 7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen mide ağrısında

2- Baş ve diş ağrısında

HAZIRLANIŞI : 1- Kapalı bir kapta infüzyonu hazırlanıyor

2- Kapakta biriken uçucu yağ kesme şekerine damlatılıyor

Hatmeçiçeği (Mürefte Ka.) **

BİLİMSEL ADI : *Alcea setosa* (Boiss.) Alef. (Malvaceae)

(ISTE No: 64529)

TANITIMI : Çok yıllık otsular. Gövde uzun, yıldız, demet veya basit tüylü. Yapraklar loplu, yıldız tüylü. Epikaliks kaliksın yarısı kadar veya daha uzun, 6 tane; sepaller 5. oluklu; petaller 5.35-50mm boyunda beyaz veya pembe. Meyve bir şizokarp.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Temmuz

YETİŞME ORTAMI: 700m'ye kadar olan yüksekliklerde; çalılıklar ve dik kayalar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Orta ve Güneydoğu Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Althaein (Antosiyan maddesi), müsilaj, uçucu yağ, monoglikoz karışımı, zamk, tanen, nişasta, mineral maddeler (5, 18)

BİLİNEREN KULLANIMI : Yumuşatıcı, ekspektoran, ses kısıklığında, idrar yolları hastalıklarında (18)

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen öksürük kesici (Mürefte Ka.)

HAZIRLANIŞI : İnfüzyonu sabahları 1 bardak kullanılıyor

Ebegümece (Merkez, Dedecik K., Evrenbey K., Hoşk y, İnanlı K., Naip K.) **, *****BİLİMSEL ADI** : *Malva sylvestris* L. (Malvaceae)

(EA No: 15)

TANITIMI : İki veya çok yıllık, tüylü bitkiler. Yaprakları 5-7 loplu, yuvarlak dişli, seyrek tüylü veya çıplak.  i-
 Çekler yaprakların koltuğunda demet durumunda; epikaliks parçaları (2-)3 adet; sepaller üçgenimsi, 3-7 mm; petaller
 18-25 mm, sepallerin 4 veya daha fazla katı, açık mor ile pembe arasında, ortası girik veya 3-5 loplu. Meyve merikarp-
 ları çıplak veya tüylü, arkası düz bir şizokarp.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Ekim**YETİŞME ORTAMI**: Deniz seviyesinden 500m'ye kadar olan y kseklilerde;  alıklık, tarlalar ve açık alanlar**ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI** : Yaygın**KULLANILAN KISIMLARI** : Topraküstü kısımları, yaprakları,  i ekleri**KİMYASAL İÇERİŐİ** : Yaprakları, müsilaj, tanen, malvin (antosiyen glikoziti), malvidin

Çiçekleri, reçine, malvin, tanen (7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Yaprakları, emollien, antiflojistik, antitussif, laksatif, diüretik

Çiçekleri, yumuşatıcı, üst solunum yolları hastalıklarında (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Topraküstü kısımları dahil en baş ağrısında, mide bulantısı ve gripte (İnanlı K.)

2- İltihaplarda (Merkez)

3- Gıda olarak (Dedecik K., Hoşk y)

4- Yaprakları haricen ağrı kesici (Evrenbey K.)

5- Çiçekleri dahil en mide, bağırsak, kalp hastalıklarında (Naip K.)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor2- Hatmi eği (*Alcea rosea* L.), papatya (*Anthemis chia* L.), adaçayı (*Salvia fruticosa* Miller) ile infüzyonu hazırla-
 mıyor

3- Kavruluyor

4- Süt ile kaynatılıp, lapa şeklinde bacaklara sarılıyor

5- 40g  i ek ile hazırlanan infüzyonu her gün bir bardak içiliyor

Zeytin (Merkez, Mürefte Ka., Yağcı K.) ***BİLİMSEL ADI** : *Olea europaea* L. var. *europaea* (Oleaceae)

(ISTE No: 64513, EA No: 32)

BULGULAR

TANITIMI : 10(-15) m boyunda, geniş tepeli ağaç veya 2(-5) m boyunda çalılar. Genç sürgünler dört köşeli, kırmızı renge. Yaşlı ağaçlarda gri ve ince çatlaklı, tomurcuklar çok küçük. Yapraklar hemen hemen sapsız, 40-86 x 5-17(24)mm, tepesi sivri çıkıntılı, üstü koyu yeşil ve çıplak, alt yüzü gri ve gümüş renge sık pullu. Çiçekler birleşik salıncık durumunda; çiçek beyaz, 3-4 mm, kendine has kokulu. Meyve yumurtamsı, c.35mm, olgunlukta siyah veya yeşilimsi-kahverengi nadiren sarımsı-beyaza dönen bir drupa.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 750m'ye kadar olan yüksekliklerde; Akdeniz ikliminin görüldüğü bölgeler, kayalık yamaçlar; kurak kalkerli topraklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Geniş oranda kültürü yapılmaktadır.

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları ve meyveleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Yaprakları, oleuropein, oleuropeosid, tanen, uçucu yağ, organik asitler, reçine.

Meyveleri, sabit yağ, enzim, boya maddesi, oleuropein (7, 18, 26)

BİLİNEREN KULLANIMI : Antihipertansif, antimalaryal, antipiretik, tonik, koroner genişletici, antiaritmik, diüretik, hypoglisemik, vazodilatör, antisclerotik, emollient(7, 18, 26)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Yaprakları dahilenden yüksek tansiyonda

2- Meyveleri haricenden berkilmelerde

HAZIRLANIŞI : 1- Dekoksyonu (Merkez), infüzyonu (Malkara, Mürefte Ka.) sabahları aç karnına 1 fincan kullanılıyor

2- Çekirdeği ile dövülüp berkilen yere bağlanıyor

Gelincik (Malkara, Saray, Mürefte Ka., Elmalı K., Eriklice K., Fahrioğlu K., Hoşköy, Karacagür K., Ortacaköy) ***

BİLİMSEL ADI : *Papaver rhoeas* L. (Papaveraceae)

(ISTE No: 64482, 64506)

TANITIMI : Tek yıllık, otsu bitkiler. Yapraklar pennatifid veya pennatisekt, kenarları dişli. Çiçek sert tüylü bir gövde ucunda tek; sepaller erken düşücü; petaller 4(-6) adet, kırmızı, tabanında siyah lekeli, bazen etrafı beyaz harelî, bazen lekesiz; stamenler çok sayıda. Meyve küremsi, yaklaşık 20 ışınlı bir stigma tablasının altındaki porlarla açılan bir kapsula.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mart - Ağustos

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 1400m'ye kadar olan yüksekliklerde; kırlar ve boş alanlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Genç gövde ve yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Rhoeadin ve aynı gruptan diğer alkaloidler (14)

BİLİNE KULLANIMI : Yaprakları sebze olarak yeniyor (5)

YÖRESEL KULLANIMI : Gıda olarak

HAZIRLANIŞI : Kavrularak yeniyor

Yahudi Baklası (Merkez) **

BİLİMSEL ADI : *Lupinus albus* L. subsp. *albus* (Papilionaceae)

(EA No: 14)

TANITIMI : 1,2 m boyunda, tek yıllık, otsu, tüylü bitkiler. Yapraklar stipulalı, palmat, üstteki yaprakların fiolleri 25-35 x 14-18mm, her iki yüzü de tüylü. Çiçekler 5-10 cm, rasem durumunda; sepaller birleşik, loplu, iki dudaklı, 8-9 mm; korolla 15-16 mm, beyaz, sırtı açık mavi. Meyve 80-100 x 14-20 mm, sarı bir legümen. Tohumlar 10-14 mm beyaz.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Haziran

YETİŞME ORTAMI: Yerleşim alanları ve ekili yerler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzeybatı Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Tohumları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Alkaloidler, aminoasitler, sabit yağ kolosterol, lesitin, tuz (7, 18)

BİLİNE KULLANIMI : Hipoglisemik, kurt düşürücü, beslenmede (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : Kan şekerini düşürmede (Merkez)

HAZIRLANIŞI : Doğrudan 2-3 tane veya kavrulup, öğütülüp "kuru kahve" gibi pişiriliyor.

Katırtırnağı (Malkara) *

Misağacı (Karahisarlı K.)

BİLİMSEL ADI : *Robinia pseudoacacia* L. (Papilionaceae)

(ISTE No: 65142)

TANITIMI : 25m'ye kadar uzayabilen, yaprak dökken ağaçlar. Yapraklar imparipennat, foliolleri 25-45 x 12-25 mm, hemen hemen çıplak. Çiçekler rasem durumunda, sarı, güzel kokulu; kaliks iki dudaklı; petaller 5 parçalı, eşit boyda, beyaz, alt kısımları sarı; stamenler diadelf. Meyve 5-10 x 1 cm, yassılmış, çıplak, 3-10 tohumlu bir legümen.

BULGULAR

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Haziran

YETİŞME ORTAMI: Özellikle Karadeniz kıyılarında doğallaşmış, yol kenarlarına ekilen, Kuzey Amerika bitkisi dir

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Robinin, Acaciin (flavon glikozidi), uçucu yağ, inositol, asparagin (7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Aromatik, laksatif, antispazmotik, parfümericilikte, haşerelere karşı (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : Kan şekerini düşürmede (Malkara)

HAZIRLANIŞI : Doğrudan yeniyor

Sinirliot (Balabancık K.) **

BİLİMSEL ADI : *Plantago lanceolata* L. (Plantaginaceae)

(ISTE No: 63739)

TANITIMI : 7-90cm boyunda, çok yıllık, otsu bitkiler. Yapraklar tabanda toplanmış, basit, 7-47 x 0,4-5 cm, düz veya düzensiz dişli, 3-5(-7) damarlı, çıplak veya yumuşak tüylü, sapsız veya sapı yaprak ayasının 1/3'ü kadar. Skapus 7-35 cm, tüylü. Çiçekler başak durumunda. 0,5-5,5(-8)cm ve çok yoğun; alt sepaller 2,5-3,5mm, kahverengi, çıplak, üsttekiler 3-3,5mm; petaller tabanda birleşik, lopları 1,5-2,5mm, kahverengi; anterler sarı. Meyve yumurtamsı bir kapsula, tohumlar 2,5 mm boyunda, pas renkli veya kahverengi.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Ekim

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 3050 m'ye kadar olan yüksekliklerde; orman altları, yol kenarları, boş alanlar, sulak yerler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Zamk, tanen, aucubin (glikozit) (18)

BİLİNEN KULLANIMI : Öksürük kesici, yumuşatıcı (18)

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen bellek kayıplarında

HAZIRLANIŞI : Oğulotu (*Melissa officinalis* L.) ile infüzyonu hazırlanıyor

Sinirotu (Malkara, Dedecik K.) ****Sinirliot (Mürefte Ka., Barbaros B., Balabancık K., Bayramşah K.)****Sinirliyaprak (Aksakal K., Karahisarlı K., Ortacaköy, Yağcı K.)****BİLİMSEL ADI** : *Plantago major* L. subsp. *intermedia* (Gilib.) Lange (Plantaginaceae)

(ISTE No: 63730, 64469)

TANITIMI : (14-)10-50(-70)cm boyunda, çok yıllık bitkiler. Yapraklar tabanda toplanmış, basit, 3-37 x 1-11,5 cm, 3-5 damarlı, düz, düzensiz dişli veya dalgalı, ince sık tüylü. Skapus 3-30cm. Çiçekler başak durumunda. 4-40cm; sepal-ler imbrikat, 2-2,5 mm, çıplak, yeşil; petaller tabanda 2,5-3mm uzunluğunda tüp oluşturmuş, çıplak, lopları 1mm'den kısa. Meyve 2-4 mm, ovoid, kapaklı, zarımsı bir kapsula.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Eylül

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 2200m'ye kadar olan yüksekliklerde; çam ormanlar, hendekler, kayalık-lar, sulak alanlar, tuzlu topraklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın**KULLANILAN KISIMLARI** : Kökleri, yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Aucubin (glikoit), zambak, invertin, enzim, saponin, C vitamini, asitler, müsilaj, sabit yağ ve alkaloit (7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Yumuşatıcı, cilt hastalıklarında, baş, diş ve kulak ağrılarında, kan durdurucu, yanıklarda, yüzeysel iltihaplarda, cilt temizleyici, depuratif, haemostatik, yara iyi edici (7, 18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Kökleri dahilen akciğer hastalıklarında (Malkara)

2- Yaprakları haricen iltihap çekici

3- Dahilen mide ağrısında (İnanlı K.)

4- Haricen antiromatizmal (Yağcı K.)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- Taze halde epiderması çıkartarak (Barbaros K.) veya doğrudan çıbanın üzerine konuyor

3- İnfüzyonu hazırlanıyor

4- Mülver (*Sambucus nigra* L.), ısırgan (*Urtica urens* L.), ebegümeçi (*Malva sylvestris* L.), karga düneği (*Ecballium elaterium* L.) ve ceviz (*Juglans regia* L.) ile infüzyonu hazırlanıyor

Dereotu (İnanlı K.) ****BİLİMSEL ADI** : *Polygonum equisetiforme* Sibth. et Sm. (Polygonaceae)

(EA No: 3)

BULGULAR

TANITIMI : Yaklaşık 1 m boyunda, çok yıllık bitkiler. Okrea zarımsı, alt kısmı kahverengi. Yapraklar basit düşüncü. Brakteler yapraklardan kısa. Çiçek parçaları eşit, pembe veya beyaz. Meyve parlak bir nuks.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

YETİŞME ORTAMI: Su kenarları, boş alanlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Batı ve Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : -

BİLİNER KULLANIMI : -

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen veya haricen mayasılda

HAZIRLANIŞI : İnfüzyonu kullanılıyor

Lapuşa (Sağlamtaş Ka.)**

BİLİMSEL ADI : *Rumex cristatus* DC. (Polygonaceae)

(ISTE No: 64505)

TANITIMI : 1.2m boyunda, çok yıllık, otsu bitkiler. Yapraklar alternan, tabandakilerin boyu genişliğinin iki katı. Çiçekte 3'lü 2 halka var; içtekiler 6-8 x 4-7 mm, düzensiz dişli, tüberküllü, meyvede genişlemiş. Meyve üçgenimsi bir nuks.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Temmuz

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 400m'ye kadar olan yüksekliklerde; değişik habitatlar.

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Batı ve Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Kökleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Antrakinon glikozitleri (23)

BİLİNER KULLANIMI : -

YÖRESEL KULLANIMI : Haricen kaşınıtlarda

HAZIRLANIŞI : Temizlenip, toz şekerle eziliyor

Kuzukulağı (Merkez, Malkara, Muratlı, Saray) ***

BİLİMSEL ADI : *Rumex tuberosus* L. subsp. *tuberosus* (Polygonaceae)
(ISTE No: 65141)

TANITIMI : 10-60 cm boyunda, tek, ince, dik gövdeli, kökleri büyük tüberli, çok yıllık bitkiler. Yapraklar ok şeklinde. Çiçekler rasem durumunda. Meyvede iç periant parçaları 3 adet, genişlemiş, 3-5 mm çapında, meyveden çok uzun; dış periant parçaları 3 adet geriye kıvrık. Meyve üç köşeli bir nuks.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Temmuz

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 2200m'ye kadar olan yüksekliklerde; yamaçlar, tarlalar ve orman altları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey, Batı ve Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Oksalik asit (5, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Sebze olarak yeniyor (5)

YÖRESEL KULLANIMI : Salata şeklinde yeniyor

Kantariyeotu (Evrenbey K.) **

BİLİMSEL ADI : *Anagallis arvensis* L. var. *caerulea* (L.) Govan (Primulaceae)
(ISTE No: 64540)

TANITIMI : 5-70(-90)cm boyunda, tek yıllık, otsu, çıplak, dört köşeli gövdeli bitkiler. Yapraklar karşılıklı ve sapsız, ayası 8-19(-20) x (4-)6-11(-14)mm, kahverengimsi-kırmızı noktalı. Çiçekler 2-4'lü halka şeklinde; çiçek sapı 6-30(-35)mm; sepaller birleşik, 5 loplu, loplar 2,5-5,5(-6)mm; petaller tabanda birleşik, 3,5-5,5mm çapında, mavi. Meyve küremsi, kapakla açılan bir kapsula.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mart - Ağustos

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 2440m'ye kadar olan yüksekliklerde; su kenarları, tarım alanları; kireç taşı, kalkerli dik kayalar, bataklık ve kumlu topraklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Kıyı bölgeleri ve İç Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Cyclamin, saponin, tanen, acı madde, glikozit (7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Diüretik, kaşıntıda, cilt kızarıklıklarında, antitussif, yara iyi edici, kollagogen(7, 18)

BULGULAR

☞ **YÖRESEL KULLANIMI** : Dahilen karın ağrısında (Evrenbey K.)

HAZIRLANIŞI : İnfüzyonu sabahları 1 bardak kullanılıyor

Suçiçeği, Suotu (Ortacaköy) **

BİLİMSEL ADI : *Ranunculus marginatus* d'Urv. var. *marginatus* (Ranunculaceae)

(ISTE No: 64481)

TANITIMI : 5-30 cm boyunda, tek yıllık, tüylü bitkiler. Taban yaprakları 3 loplu veya 3 parçalı, kenarları yuvarlak dişli; gövde yaprakları 3 derin loplu. Sepaller geriye kıvrık; petaller 3-12mm, sarı. Meyve ovoid-küresimsi, 2-3,5mm düz, sırtı dar şeritli, gagası 1 mm., üçgen çengelli bir aken

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mart - Haziran

YETİŞME ORTAMI: 850m`ye kadar olan yüksekliklerde; nemli alanlar, su kenarları, boş tarla ve hendekler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Kökleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : -

BİLİNEN KULLANIMI : -

YÖRESEL KULLANIMI : Haricen kaşıntılarda (özellikle uyuzda)

☞ **HAZIRLANIŞI** : Kapalı bir kapta kaynatılıp, kapakta biriken buharı alınıyor

Sevdaçiçeği (İnanlı K.) **

Sevdaotu (Sarılar K.)

BİLİMSEL ADI : *Ranunculus muricatus* L. (Ranunculaceae)

(ISTE No: 64489)

TANITIMI : 3-35 cm boyunda, tek yıllık, otsu, çıplak veya seyrek tüylü bitkiler. Alt yapraklar 3 loplu veya parçalı. üst yapraklar 2-3 parçalı. Sepaller geriye kıvrık; petaller 5-9mm sarı. Meyve geniş ovoid, basık, 3-4mm, yüzeyi pürüzlü 0,1mm çıkıntılı olan, sırtı oluklu bir aken. Gagası 2-3mm çengel şeklinde.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mart - Mayıs

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 800m`ye kadar olan yüksekliklerde; nemli alanlar, bataklıklar, yol kenarları ve hendekler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Kıyı bölgeleri

KULLANILAN KISIMLARI : Tüm bitki

KİMYASAL İÇERİĞİ : -

BİLİNER KULLANIMI : -

YÖRESEL KULLANIMI : Haricen antiromatizmal (Sarılar K.)

HAZIRLANIŞI : Çiçekli durumda iken dövülüp bacağına eklem yerine sarılıyor. Deri kabarıp, patlıyor. Sarı renkli bir sıvı akarak, iltihabın boşalmasını sağlıyor.

Çakırdiken (Malkara) **

Karaçalı (Karahisarlı K.)

BİLİMSEL ADI : *Paliurus spina-christi* Miller (Rhamnaceae)

(ISTE No: 64525)

TANITIMI : 2-4 m boyunda dallanmış, dikenli çalılar. Yapraklar alternan, çıplak, tabandan 3 damarlı, sapın 2-4 katı; stipulası diken şeklinde. Çiçekler simoz durumunda: çiçek 3 parçalı ve sarı. Meyve 2-2.5cm çapında, disk şeklinde çevresi kanatlı, kuru, yassı bir samara.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Temmuz

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 1400m'ye kadar olan yüksekliklerde; su kenarları, açıklıklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Meyveleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Sabit yağ, tanen, alkaloid, rutin (5, 21)

BİLİNER KULLANIMI : Astrenjan, idrar yolları rahatsızlıklarında kullanıldığı kayıtlıdır.(5, 21)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen öksürük kesici (Malkara, Karahisarlı K.)

2- Mide ağrılarında (Malkara)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- İnfüzyonu kullanılıyor

Ayva (Dedecik K., Karacakılavuz K., Karaevli K., Kırkkepenekli K.) **

BİLİMSEL ADI : *Cydonia oblonga* Miller (Rosaceae)

(ISTE No: 64490)

TANITIMI : 8 m boya erişebilen ağaçlar. Yapraklar alternan, stipulalı, 10x7cm. düz, genç olanlarda her iki yüzü de beyaz tüylü, olgunlukta üst yüzü çıplak, sapı 1-2cm. Çiçekler tek, 4-6cm çapında; sepaller sapsız salgı tüylü, geriye kıvrık; petaller beyaz veya pembe. Meyve armut şeklinde veya küremsi, (3-)5-12 cm çapında, sarımsı, kendine has kokulu bir yalancı meyve.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Haziran

YETİŞME ORTAMI: 10-1000m yüksekliklerde; ormanlıklar ve çalılıklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın, özellikle Batı Anadolu'da kültürü yapılır

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Arbutin, metil arbutin, flavon glikoziti, saponin, tanen (5, 15)

BİLİNEREN KULLANIMI : Yatıştırıcı, ateş düşürücü ve boya olarak kullanıldığı kayıtlıdır (5)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen öksürük kesici (Dedecik K., Karacakılavuz K., Kırkkepenekli K.)

2- Boya olarak (Karaevli K.)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu veya dekoksiyonu kullanılıyor

2- İnfüzyonu kullanılıyor

Beşparmakotu (Şalgamlı K.) **

BİLİMSEL ADI : *Potentilla recta* L. (Rosaceae)

(ISTE No: 64496)

TANITIMI : Çiçekli gövdesi (2-)20-60(-90)cm boyunda, çok yıllık, tüylü ve çok kısa salgı tüylü bitkiler. Yapraklar digitat, 5 veya 7 foliolü; folioller 10-50(-70) x 5-25mm, her iki yanda derin, (6-)7-10(-11) dişli, iki yüzü tüylü, yeşil veya gri. Çiçekler simoz durumunda; epikaliks kaliks kadar veya daha kısa; sepaller 5 tane, 5-8 mm; petaller 7-10(-13)mm, sarı. Meyve kanatlı bir aken.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Temmuz

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 2300m'ye kadar olan yüksekliklerde; çayır, otlak ve gölgeli yerler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Topraküstü kısımları

KİMYASAL İÇERİĞİ : -

BİLİNER KULLANIMI : -

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen antidepresif ve dil tutulmasında (Şalgamlı K.)

HAZIRLANIŞI : Kurutulup, sarıçiçek [*Ferulago thirkeana* (Boiss.) Boiss] ile infüzyonu hazırlanıyor

Güvem (Hayrabolu, Malkara) **

BİLİMSEL ADI : *Prunus spinosa* L. subsp. *dasyphylla* (Schur) Domin (Rosaceae)

(ISTE No: 64468, EA No: 31)

TANITIMI : Genç sürgünleri tüylü, dikenli çalı veya küçük ağaçlar. Yapraklar basit 5-25 cm, dişli, üstü çıplak, altı tüylü, sapı c.1cm. Çiçekler tek, nadiren çift, 1,5cm çapında; çiçek sapı 1cm, tüylü; sepallerin kenarları tüylü. Meyve küremsi, 10-15mm çapında; mavimsi-siyah puslu, etli, ekşi tatlı, düz veya hafif çıkıntılı bir drupa.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mart - Nisan

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 1700m'ye kadar olan yüksekliklerde; çalılıklar, orman altları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Meyveleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Şeker, tanen, C vitamini, asit, pektin, boya maddesi, amygdalin, quercetin, zamk(7, 18)

BİLİNER KULLANIMI : Astrenjan, midevi, mesane ve idrar yolu hastalıklarında, depuratif, laksatif, antipiretik(7,18)

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen kan şekerini düşürmede

HAZIRLANIŞI : Doğrudan (Hayrabolu) veya kurutulup infüzyonu (Malkara) kullanılıyor.

Köpekgülü, Kuşburnu, Yabangülü (Malkara, Balabancık K., Gölcük K., Hoşköy) **

Yabani Gül (Yörük K.)

BİLİMSEL ADI : *Rosa canina* L. (Rosaceae)

(ISTE No: 64612, 64537, EA No: 13, 28)

TANITIMI : (0,5-)1,5-3,5(-7)m boyunda çalılar. Sürgünleri yay veya kemer şeklinde, iri dikenli. Yapraklar stipulalı, imparipennat, 5-7 foliollü, folioller 1-44,5 x 0,8-3,5cm, kenarları serrat, tüylü veya sadece alt yüzü tüylü. Çiçekler

BULGULAR

tek veya 2-15 tanesi bir arada; çiçek sapı 1-2,5(-4,5)cm, çıplak veya salgı tüylü; sepaller çıplak, tüylü veya salgı tüylü geriye kıvrık, erken düşücü; petaller c. 3cm boyunda, beyaz ile soluk pembe arasında, bazen parlak pembe. Meyve ovo-id-küremsi 1-2,5(-3)cm boyunda, sarımsı-kırmızı veya kırmızı

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Temmuz

YETİŞME ORTAMI: 30-2500m. yüksekliklerde; kayalıklar, çalılıklar, çitlerde, ağaçlıklı veya açıklık yerler; kireç taşlı topraklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları ve meyveleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Meyveleri; tanen, invert şeker, sakkaroz, asitler, vanilin, uçucu yağ, sabit yağ, ksantofil, flavon, karotenli maddeler, vitaminler (18)

BİLİNEN KULLANIMI : Astrenjan, bağırsak bozukluklarında, diüretik, böbrek ve safra kesesi taşlarında, öksürük kesici, cilt iltihaplarında (18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Yaprakları dahilen kum düşürücü (Yörük K.)

2- Meyveleri dahilen antihemoroidal (Gölcük K.)

3- Mide ağrısında (Hoşköy)

4- Astımda (Dedecik K.)

5- Kan şekerini düşürmek için (Malkara, Dedecik K.)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- Dövülüyor

3- İnfüzyonu kullanılıyor

4- İnfüzyonu hazırlanıyor, yoğunlaştırılıyor, sabahları 1'er kaşık kullanılıyor

5- İnfüzyonu günde 3 kez bir bardak aç karnına kullanılıyor. 2 ay boyunca devam ediliyor.

Böğürtlen (Merkez, Hoşköy, Uçmakedere K.) **

Kapına (Balabancık K.)

BİLİMSEL ADI : *Rubus sanctus* Schreber (Rosaceae)

(ISTE No: 64518, 63735)

TANTIMI : 1-2m. boyunda, dikenli çalılar. Yapraklar pedat, 5 foliollü veya ternat, uçtaki foliol 2.5-10cm, sapın 3-6 katı, stipulalı, yüzeyleri farklı renkte, alt yüzey beyaz tüylü, kenarları dişli. Çiçekler birleşik salkım durumunda; kaliks tüylü, geriye kıvrık; korolla 8-13mm, pembe; anterler pembe. Meyve çok sayıda siyah drupadan oluşmuş

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Temmuz

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 1250m'ye kadar olan yüksekliklerde; boş alanlar, eğimli kayalıklar, kumluklar ve su kenarları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Doğu ve Orta Anadolu'nun kurak alanları dışında yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Kökleri ve yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Kökleri, alkaloit, glikozit, tanen, şeker, uçucu yağ ve reçine (18)

BİLİNEREN KULLANIMI : Köklerinin diüretik etkisi kayıtlıdır (18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Kökleri dahilen midevi (Hoşköy)

2- Yaprakları dahilen boğaz ağrısında (Balabancık K.)

3- Kan şekerini düşürmek için (Merkez, Uçmakedere K.)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- İnfüzyonu kullanılıyor

3- İnfüzyonu 41 gün 1'er bardak (Merkez) ayrıca, dekoksiyonu (Uçmakedere K.) kullanılıyor

Böğürtlen, Karamık (Kırıkali K.) **

BİLİMSEL ADI : *Rubus tereticaulis* P.J.Mueller (Rosaceae)

(ISTE No: 64535)

TANITIMI : Dikenli çalılar. Yapraklar 3(-5) foliollü, her iki yüzü de aynı renk, stipulalı, folioller tüylü, dişli, yanlardakiler kısa saplı, ortadaki 4-6cm, sapın 4-6 katı. Çiçekli gövde, tüylü, sivri dikenli ve kısa salgı tüylü. Çiçekler birleşik salkım durumunda; petaller 8-10mm, yeşilimsi-beyaz; filamentler stilustan kısa. Meyve çıplak, c.3-4mm çok sayıda siyah drupadan oluşmuş

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Temmuz

YETİŞME ORTAMI: 1000m'ye kadar olan yükseklikler; ormanlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya ve Kuzeybatı Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : -

BİLİNEREN KULLANIMI : -

YÖRESEL KULLANIMI : Haricen iltihap çekici

HAZIRLANIŞI : Ağızda çiğnenip çıbanın üzerine konuyor

Üvez (Merkez, Malkara, Balabancık K.) **

BİLİMSEL ADI : *Sorbus domestica* L. (Rosaceae)

(EA No: 23, 34, 35)

TANITIMI : 4-10m boyunda, yaygın dallanmış, pulsu kabuklu ağaçlar. Tomurcukları 3-10mm, yapışkan tüylü ve tepeye doğru çıplak veya çok az tüylü. Yapraklar paripennat, 7-20x4-10cm, 7-10 çift foliolü, folioller 1,5x0,7-2,5mm dişli, genç halde tüylü. Çiçekler birleşik korimboz durumda, 6-10cm çapında, tüylü; çiçek 15-18mm. Meyve kürems veya armut şeklinde, yeşilimsi-sarı, kırmızı veya kahverengimsi-kırmızı

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Haziran

YETİŞME ORTAMI: 1000m`ye kadar olan yüksekliklerde; orman kenarları, yamaçlar ve bağlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey ve Güney Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : -

BİLİNEREN KULLANIMI : -

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen şeker hastalığında (Merkez, Malkara, Balabancık K.)

2- Ülserde (Merkez)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- İnfüzyonu 41 gün içiliyor

Sedefotu (Malkara, Dedecik K., Yağcı K.) * (8)

BİLİMSEL ADI : *Ruta graveolens* L. (Rutaceae)

(ISTE No: 64522, 64713)

TANITIMI : 30-80cm boyunda, mavimsi-yeşil, çıplak, aromatik bitkiler. Yapraklar 2 veya 3 pennatisekt. Çiçekler simoz durumunda, brakteli, çiçek parçaları 4 adet, petaller sarı. Meyve küremsi, 4-5 yuvarlak loplu, üzeri belirgin salgı cepli bir kapsula

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Ağustos

YETİŞME ORTAMI: Kuru tepeler, viranelikler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Kültürü yapılmaktadır

KULLANILAN KISIMLARI : Yaprakları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, tersiyer ve kuaterner alkaloidler, kumarin türevleri, flavon glikositi, rutosid (18)

BİLİNEREN KULLANIMI : Antispazmotik, yatıştırıcı, histeride, emmenegog, diaforetik, stomatik, romatizma, gut ve nöraljide, ciltteki alerjik durumlarda, oftalmik, antelmintik, karminatif, antiepileptik, tahriş edici, abortif (18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Haricen yatıştırıcı (Malkara)

2- Dahilen karın ağrısında (Yağcı K.)

3- Dahilen kızarıklıklarda (Yağcı K.)

4- Gaz giderici (Dedecik K.)

HAZIRLANIŞI : 1- Sarmısak, çoraotu (*Nigella* sp.) ile dövülüp, zeytinyağında sedef yaprakları ile kavruluyor. Balmumu katılıp merhem şekline getiriliyor. Bebeklerin koltuk altına ve diğer kısımlarına sürülüyor.

2- Ufalayıp kullanılıyor

3- Küçük hindistan cevizi (*Myristica fragrans* Houtten), çoraotu (*Nigella* sp.) ve pudra şekeri ile karıştırılıp bebeklere kullanılıyor

4- Çoraotu, peynir şekeri ve hindistan cevizi ile dövülüp çocuklara yalattırılıyor

? **

BİLİMSEL ADI : *Hyoscyamus albus* L. (Solanaceae)

(ISTE No: 63613)

TANITIMI : 30-60 cm boyunda, tek, iki veya çok yıllık, salgı tüylü bitkiler. Yapraklar saplı, ayası 3-11cm Çiçekler brakteli, simoz veya rasem durumunda, üst brakte sapsız; sepaller birleşik, 5 dişli, 10-15mm, meyvede 20-35 mm; petaller birleşik, yuvarlak lopluk, 10-30mm. yeşilimsi veya sarımsı beyaz, boğazı mor veya değil; anterler beyaz veya soluk sarı. Meyve kaliksten kısa, kapakla açılan bir kapsula

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mart - Temmuz

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 1200m`ye kadar olan yüksekliklerde; kayalıklar, surlar, harabelikler

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Kıyı bölgeleri

KULLANILAN KISIMLARI : Tohumları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Bitki hyoscyamin ve scopolamin alkaloitlerini içerir (18)

BİLİNEREN KULLANIMI : Analjezik, narkotik(18)

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen kurt düşürücü

HAZIRLANIŞI : Ateşin üzerine atılıp, dumanı solunuyor

Ihlamur (Merkez, Mürefte Ka.) **

BİLİMSEL ADI : *Tilia argentea* Desf. ex DC. (Tiliaceae)

(EA No: 9, 26)

TANITIMI : En fazla 40m boyunda, genç sürgünleri tüylü ağaçlar. Yapraklar basit, 7-13 x 5,5-10cm, dişli, üst yüzü çıplak, alt yüzü sık yıldız tüylü. Çiçekler simoz durumunda, 7-10 adet, kendine has kokulu, sarımsı beyaz; sapı yarısına kadar zarımsı bir brakte ile birlikte gelişmiş, brakte sık tüylü. Meyve şişilli, olgunlukta odunlaşan bir nuks.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran

YETİŞME ORTAMI: 50-1500m yüksekliklerde; yaprak dökken ormanlar. Ayrıca kültürü yapılıyor

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçek durumları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Müsilaj, tanen, uçucu yağ, şekerler, saponin (5)

BİLİNEN KULLANIMI : İdrar arttırıcı, terletici, yatıştırıcı, uyutucu, göğüs yumuşatıcı (5)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Haricen ağrı kesici (Mürefte Ka.)

2- Dahilen böbrek sancılarında (Merkez)

HAZIRLANIŞI : 1- Diş eti ağrılarında infüzyonu ile gargara yapılıyor

2- Limon ile hazırlanan dekoksyonu, sıcak olarak her akşam 2 bardak kullanılıyor.

✿

✿

Gıvır (Malkara) **

BİLİMSEL ADI : *Ammi visnaga* (L.) Lam. (Umbelliferae)

(ISTE No: 64532)

TANITIMI : 15-100cm boyunda, tek veya iki yıllık bitkiler. Yapraklar 2 pennat, 7-18 x 5-12cm, çıplak, yeşil; üst yapraklar 1-2 pennatisekt, lopları 2-25 x 0,5-1mm Çiçekler birleşik umbella durumunda. 1-9cm çapında, brakte çok sayıda, 1-2 pennatisekt, brakteol basit. Meyve c.2x1mm boyutlarında merikarplara ayrılan bir şizokarp.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Ağustos

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden 700m'ye kadar olan yüksekliklerde; boş tarlalar ve ovalar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçek sapları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Topraküstü kısımları kellin, glikozit, rutin (18)

BİLİNEN KULLANIMI : Cilde etkili ve kalp hastalıklarında kullanıldığı kayıtlıdır. (18)

YÖRESEL KULLANIMI : Diş etlerini temizlemede kullanılıyor

Sarıçiçek (Şalgamlı K.) **

BİLİMSEL ADI : *Ferulago thirkeana* (Boiss.) Boiss. (Umbelliferae)

(ISTE No: 64497)

TANITIMI : 40-60cm boyunda, çok yıllık, çıplak, gövdesi derin oluklu, yuvarlak veya köşeli bitkiler. Yapraklar 3 pennat, 7-15 x 1-3cm, foliolleri 3-5(-7)mm Çiçekler (1-)3-5 umbelladan oluşmuş korimboz durumda; brakteler 6-7 tane, 7-15 mm brakteollü; petaller sarı. Meyve ovoid, 7-14mm, sırt kanatları dar, yandakiler 1mm. genişliğinde, meri-karplara ayrılan bir şizokarp

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Haziran

YETİŞME ORTAMI: 100-2300m. yüksekliklerde; ormanlar ve çalılıklar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Çiçekleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Genel olarak *Ferulago* türleri dihidro furano kumarin taşır (17)

BİLİNEN KULLANIMI : -

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen antidepresif ve dil tutulmalarında

HAZIRLANIŞI : Kurutulup, beşparmakotu (*Potentilla recta* L.) ile infüzyonu hazırlanıyor

Devesil (Malkara, Karahisarlı K., Ortacaköy) **

BİLİMSEL ADI : *Heracleum sphondylium* L. subsp. *ternatum* (Velen.) Brummitt (Umbelliferae)

(ISTE No: 64538)

TANITIMI : En fazla 1 m boyunda, çok yıllık, kokusuz veya hafifçe kokulu bitkiler. Gövde sert veya yumuşak tüylü. Yapraklar temat veya pennat parçalı. Birleşik umbellanın ışınları 20-50 adet. 4-5cm uzunluğunda, brakteollü; petaller soluk, sarımsı-yeşil. Meyve küremsi, 6-11 x 7-9mm, çıplak veya kısa sert tüylü bir şizokarp.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Haziran

YETİŞME ORTAMI: 100-1400m. yüksekliklerde; hendekler, su ve tarla kenarları

BULGULAR

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Trakya, Kuzey ve Orta Anadolu

KULLANILAN KISIMLARI : Kökleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Heraclein, uçucu yağ, glutamin, reçine (7)

BİLİNE KULLANIMI : Sindirim rahatsızlıklarında, sedatif, histeride, afrodisyak, digestif, yara tedavisinde(7.18)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Dahilen mayasılda

2- Midevi

HAZIRLANIŞI : 1- Dövlerek (Karahisarlı K.) veya infüzyonu (Ortacaköy) kullanılıyor.

2- İnfüzyonu kullanılıyor (Ortacaköy)

Anason (Merkez) *

BİLİMSEL ADI : *Pimpinella anisum* L. (Umbelliferae)

(EA No: 12)

TANITIMI : 70cm boyunda, tek yıllık, güçlü aromatik, gövdesi tüylü bitkiler. Taban yaprakları basit, 2-5cm, saplı, dişli; alttaki gövde yaprakları pennat, dişli, üsttekiler 2-3 pennat, stipulası kın şeklinde. Çiçekler umbella durumunda; brakte tek veya eksik, brakteoller çok, ince, eksik veya az sayıda; her umbella 10 beyaz çiçekli. Meyve 3-5mm uzunluğunda, ovoid, kısa tüylü, konik stilopodyumlu, 2 merikarpa ayrılan bir şizokarp.

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Kuzey, Güney ve Güneydoğu Anadolu

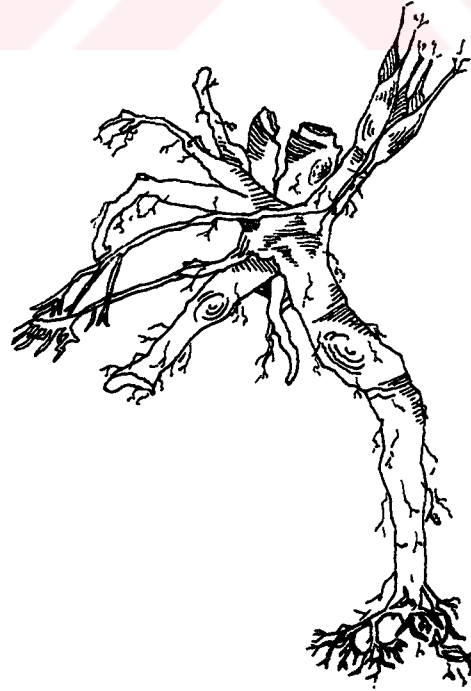
KULLANILAN KISIMLARI : Meyveleri

KİMYASAL İÇERİĞİ : Uçucu yağ, sabit yağ, kolin, albumin, şeker, yağ asitleri, kumarin türevleri (18)

BİLİNE KULLANIMI : Ekspektoran, stomatik, karmitanif, aromatik, spazmolitik, süt salgısını arttırıcı, veteriner hekimlikte, baharat olarak ve haşerelere karşı (18)

YÖRESEL KULLANIMI : Dahilen kurt düşürücü

HAZIRLANIŞI : Kuru incirle karıştırılıp gün boyunca aç karnına yeniyor ve en az 1 saat hiçbir şey yenmiyor

Heracleum spondylium L. subsp. *ternatum* (Velen.) Brummitt
a) Topraküstü kısmı b) Çiçek durumu c) Kökü

Isırganotu (Merkez, Malkara, Aksakal K., Dedecik K., Deliler K., Eriklice K., Fahrioğlu K., Hoşk y, İnanlı K., Karacagür K., Karacakılavuz K., Kaşıkçı K., Ortacaköy, Yağcı K.) **, ***

BİLİMSEL ADI : *Urtica urens* L. (Urticaceae)
(ISTE No: 64462)

TANITIMI : 10-60cm boyunda, tek yıllık, otsu bitkiler. Yapraklar basit, dişli. Çiçekler monoik, c.1cm, başak durumunda; diş çiçekler c.2mm. Meyve bir aken.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Nisan - Haziran

YETİŞME ORTAMI: Deniz seviyesinden c.1000m'ye kadar olan yüksekliklerde; boş alanlar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Kökleri, topraküstü kısımları, yaprakları, tohumları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Topraküstü kısımları, tanen, histamin, A vitamini, asetilkolin, potasyum, demir, kalsiyum, silikon, reçineye benzer toksik maddeler (7, 18)

BİLİNEN KULLANIMI : Diüretik, tahriş edici, kan temizleyici, haemostatik, mineralize edici, lithonriptik (7)

YÖRESEL KULLANIMI : 1- Kökleri haricen veteriner hekimlikte (Karacakılavuz K.)

2- Topraküstü kısımları dahilen mayasılda (Merkez, Eriklice K.)

3- Kanserde (Deliler K.)

4- İltihaplarda (Balabancık K.)

5- Haricen karaciğerden gelen kızanklıklarda (Fahrioğlu K.)

6- Bacak ağrısında (İnanlı K.)

7- İltihap boşaltıcı (Yağcı K.)

8- Veteriner hekimlikte (Ortacaköy)

9- Yaprakları haricen bacak ağrısında (Karacagür K.)

10- Dahilen mayasılda (Malkara)

11- Baş ağrısında (Aksakal K.)

12- Tohumları dahilen tüberkülozda (Kaşıkçı K.)

13- Akciğer hastalıklarında (Malkara)

14- Kanserde (Hoşk y)

15- Topraküstü kısımları yemek olarak

HAZIRLANIŞI : 1- Dövülüp şeker ve gülsuyu ile karıştırılıyor

2- İnfüzyonu sabahları 1 bardak kullanılıyor

3- İnfüzyonu kullanılıyor

BULGULAR

- 4- İnfüzyonu kullanılıyor
- 5- İnfüzyonu kullanılıyor
- 6- İnfüzyonu kullanılıyor
- 7- Şekerle dövülüp çıbanın üzerine bağlanıyor
- 8- Dövülüp nişadır ve şekerle karıştırılıyor
- 9- İnfüzyonu hazırlanıp bir gece buzdolabında bekletiliyor
- 10- Ebegümeçi (*Malva sylvestris* L.) ile infüzyonu hazırlanıyor
- 11- İnfüzyonu kullanılıyor
- 12- Kurutulup, öğütülüyor ve balla karıştırılıyor
- 13- Kurutulup, öğütülüyor ve balla karıştırılıyor
- 14- Kurutulup, öğütülüyor ve balla karıştırılıyor
- 15- Önce haşlanıp, sonra kavruluyor

Üzerlikotu (Merkez) **

BİLİMSEL ADI : *Peganum harmala* L. (Zygophyllaceae)
(EA No: 27)

TANITIMI : 30-70cm boyunda, çok yıllık, otsu, tabanı odunsu, çıplak bitkiler. Yapraklar almasıık, stipulalı, 3-5cm. parçalı. Çiçekler tek; kaliks yeşil, epilediks yaprak parçalarına benzer, korolla beyaz, kaliksten biraz uzun, 10-13(-19)mm Meyve geniş ovoid veya küremsi, 8x8mm, siyah tohumlu, lokalisit bir kapsula.

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Mayıs - Temmuz

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1500m'ye kadar olan yüksekliklerde; sulak yerler, step alanları

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın

KULLANILAN KISIMLARI : Tohumları

KİMYASAL İÇERİĞİ : Harmin, harmalin, harmol, harmalol ve peganin alkaloidleri (20)

BİLİNEN KULLANIMI : Midevi, yara iyi edici, parkinson tedavisinde, bronşiyal hastalıklarda (20)

YÖRESEL KULLANIMI : Uzun süre çocuğu olmayan kadınlar kullanıyor

HAZIRLANIŞI : İnfüzyonu hazırlanıyor.

Devebağirtan (Malkara, Karansılı K.) ****BİLİMSEL ADI** : *Tribulus terrestris* L. (Zygophyllaceae)

(ISTE No : 64521, EA No: 30)

TANITIMI : 15-80cm boyunda, sürünücü, tek yıllık, otsu, gövdesi ve yaprakları gümüş renginde tüylerle kaplı bitkiler. Yapraklar karşılıklı, paripennat, 10-16 foliollü, folioller 5-8(-10) x 2-3(-4)mm Çiçekler düzensiz seyrek, yaprakların koltuğunda tek; sepaller c. 5mm., ipeksi tüylü; petaller 4-5mm, sarı. Meyve 4-5 parçalı, c.10mm genişliğinde, iki uzun ve çok sayıda kısa çıkıntılı, tüylü veya nadiren çıplak bir kapsula

ÇİÇEKLENME DÖNEMİ : Haziran - Eylül

YETİŞME ORTAMI : Deniz seviyesinden 1200m'ye kadar olan yüksekliklerde; açıklık ve kumlu alanlar, boş tarlalar

ÜLKEMİZDEKİ YAYILIŞI : Yaygın**KULLANILAN KISIMLARI** : Meyveleri**KİMYASAL İÇERİĞİ** : Sabit yağ ve reçine (18)**BİLİNEREN KULLANIMI** : Tonik ve diüretik (18)**YÖRESEL KULLANIMI** : 1- Dahilen böbrek taşı düşürmek için (Karansılı K.)

2- Kalp rahatsızlıkları ve kanın koyulmaması için (Malkara)

HAZIRLANIŞI : 1- İnfüzyonu kullanılıyor

2- İnfüzyonu aç karnına kullanılıyor

Yukarıda sıralanan yabancı olarak yetişen veya ilaç yapımında kullanılmak üzere yetiştirilen bitkiler dışında farklı amaçlarla kültürü yapılmakla birlikte tıbbi bir kullanışı olan bitkilere de rastlanmıştır. Bu bitkiler aşağıda alfabetik olarak sıralanmış familyalarda yer alır:

Cucurbitaceae*Citrillus vulgaris* Schrad (Karpuz): Meyve kabuğu, mayasıda; fırında kavrulup, dövülüp, günde 3 defa yeniyor.*Cucurbita* sp. (Karakabak): Tohumları alınmış meyvesi, tuz ile karıştırılıp bel fitiğinde bele bağlanıyor.**Graminae***Triticum sativum* Lam. (Buğday): Tohumları, kaynatılıp tortusu bir tür tınak iltihapında sarılarak kullanılıyor.*Zea mays* L. (Mısır): Stiluslarından elde edilen infüzyonu böbrek ağrılarında ve idrar yolu rahatsızlıklarında içilerek kullanılıyor.**Liliaceae***Allium cepa* L. (Soğan): Kuru toprakaltı gövdeleri, beyaz sabunla pişirilip, iltihap çekici olarak çibanelerde kullanılıyor. Ayrıca infüzyonu aç karnına böbrek taşı düşürmek için içiliyor.*Allium porrum* L. (Pırasa): Yaprığı yara iyi edici olarak, doğrudan veya infüzyonu kulak ağrısında ya da pişirilip, zeytinyağı ile karıştırılarak idrar yolları sancısında kullanılıyor.

Ayrıca infüzyonu nezlede buruna çekilerek, kanlı ishalde buharına oturularak kullanılıyor.

BULGULAR

Allium sativum L. (Sarımsak): Toprakaltı gövdesi alkolde bekletilip tansiyon düşürücü olarak yeniyor.

Moraceae

Ficus carica L. (İncir): Kuru meyveleri süt ile kaynatılıp öksürükte içiliyor. Veya zeytinyağı ve balla karıştırılıp mide ağrısında yeniyor. Ayrıca yapraklarından hazırlanan infüzyon mayasıda içiliyor.

Papilionaceae

Vicia faba L. (Bakla): Çiçeklerinden hazırlanan infüzyon böbrek ağrısında içiliyor.

Punicaceae

Punica granatum L. (Nar): Meyve kabuklarından hazırlanan infüzyonu, öksürük kesici olarak kullanılıyor.

Rosaceae

Fragaria vesca L. (Çilek): Kökünden hazırlanan infüzyon tansiyon düşürücü olarak içiliyor

Persica vulgaris Miller (Şeftali): Yapraklarından elde edilen infüzyon böbrek taşlarını düşürmek için içiliyor. Kurutulmuş tohumlarından 3-4 tanesinden hazırlanan infüzyon şiddetli kusmayı önlemek amacıyla içiliyor.

Solanaceae

Solanum melongena L. (Patlıcan): Meyveleri pişirilip mantarda kullanılıyor.

Solanum tuberosum L. (Patates): Toprakaltı gövdesinden hazırlanan infüzyon ülserde aç karnına 1 çay bardağı, yüksek tansiyonda ve bronşitte içiliyor. Veya doğrudan başa bağlanarak ağrı kesici olarak kullanılıyor.

Umbelliferae

Petroselinum sativum Hoffm. (Maydanoz): Köklerinden hazırlanan infüzyon ağrı kesici olarak kol ve bacaklara sürülüyor.

Yapraklarından elde edilen infüzyon da yüksek tansiyonda ve kum düşürmek amacı ile içilerek kullanılıyor.

Bu çalışma ile saptanan ve literatürde Tekirdağ'da kullanıldığı kayıtlı olmayan yöresel adlar aşağıda alfabetik olarak bir liste halinde verilmiştir:

Ateş böceği	<i>Adonis aestivalis</i> L.	ISTE 64488
Biberiye	<i>Solanum dulcamara</i> L.	ISTE 64539
Boru çiçeği	<i>Datura stramonium</i> L.	ISTE 63740
Çalisüpürgesi	<i>Centaurea solstitialis</i> L. subsp. <i>solstitialis</i>	ISTE 64503
Çalı süpürgesi	<i>Marrubium peregrinum</i> L.	ISTE 64520
Devetabanı	<i>Ranunculus ficaria</i> L. subsp. <i>ficariiformis</i> Rous et. Fouc.	ISTE 62705
Diliensesindençikmiş	<i>Consolida regalis</i> S.F.Gray subsp. <i>paniculata</i> (Host) Soo var. <i>paniculata</i>	ISTE 64536
Ergendöşeği	<i>Fumaria densiflora</i> DC.	ISTE 62706
Fatmacık	<i>Alcea pallida</i> Waldst. et Kit.	ISTE
Güvem	<i>Prunus spinosa</i> L. subsp. <i>dasyphylla</i> (Schur) Domin	ISTE 64467
Hidrellezotu	<i>Hypecoum imberbe</i> Sibth. et Sm.	ISTE 64486
Ispata	<i>Sinapis arvensis</i> L.	ISTE 64630
Kartopu. Sabunotu	<i>Saponaria officinalis</i> L.	ISTE 63736

Kaşıkcıalan	<i>Holosteum umbellatum</i> L. var. <i>umbellatum</i>	ISTE 64473
Kedibarsağı	<i>Veronica hederifolia</i> L.	ISTE 64545
Kırkapınası, itüzümü	<i>Solanum nigrum</i> L. subsp. <i>nigrum</i>	ISTE 63737
Kırsoğanı	<i>Dianthus giganteus</i> d'Urv.	ISTE 64493
Leylek ayağı	<i>Erodium cicutarium</i> (L.) L'Hérit	ISTE 62707
Leylekayağı	<i>Scandix australis</i> L.	ISTE 62715
Leylek gagası	<i>Erodium acaule</i> (L.) Becherer et Thellung	ISTE 64472
Mavişotu	<i>Veronica polita</i> Fries	ISTE 64470
Mineotu, soğanbağı	<i>Polygonum pulchellum</i> Lois.	ISTE 63734
Müzümldek	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>azarella</i> (Gris.) Franco	ISTE 64479
Ölökafiri	<i>Artemisia abrotanum</i> L.	ISTE 64714
Patlangıç	<i>Leontice leontopetalum</i> L. subsp. <i>leontopetalum</i>	ISTE 62717
Pisiotu	<i>Plantago lagopus</i> L.	ISTE 64487
Sakızotu	<i>Adonis aestivalis</i> L.	ISTE 62718
Sirkeotu	<i>Poa bulbosa</i> L.	ISTE 64483
Sütlüot	<i>Euphorbia helioscopia</i> L.	ISTE 64474
Yabani papatya	<i>Bellis perennis</i> L.	ISTE 62709
Yabani sarmısak, yılansoğanı	<i>Allium scordoprasum</i> L. subsp. <i>rotundum</i> (L.) Stearn	ISTE 64494
Yasemin	<i>Jasminum fruticans</i> L.	ISTE 64526

SONUÇ VE TARTIŞMA

Tekirdağ'da halkın tedavi amacıyla ya da gıda olarak yararlandığı yabani bitkileri araştırmak için yapılan bu çalışma ile, 69 türün varlığı saptandı. Çalışmanın sonuçlarına göre araştırma bölgesinde saptanan bu bitkiler arasında başta ağrı kesici olmak üzere, midevi, mayasilda, antiromatizmal, yara iyi edici, öksürük kesici, egzamaya karşı, iltihap çekici, boğaz yumuşatıcı, ishalde, antidiyabetik, bronşitte, sarılıkta, taş ve kum düşürücü, ateş düşürücü, böbrek hastalıklarında, diüretik, nefes darlığında, yatıştırıcı, grippe, yüksek tansiyonda, kaşıntı ve kızarıklıklarda kullanılan 63 ve gıda olarak kullanılan 8 tür kaydedildi. Bunlardan ikisi aynı zamanda ilaç olarak kullanılır. Bu arada gıda amacıyla kültürü yapılan bunun yanısıra tedavi amacıyla da kullanılan toplam 16 türün varlığı ortaya çıkarıldı.

Araştırma bölgesinde tıbbi olarak yararlanılan bitkilere ait 148 farklı kullanılış şekli saptandı. Bunlardan 55 tanesinin memleketimizin diğer bölgelerinde de olduğu gibi, yaygın kullanıma sahip olduğu görüldü. Saptanan kullanılış şekilleri arasında 93 tanesinin literatürde kayıtlı olmadığı görüldü. Etken madde-kullanılış ilişkisi içinde ele alındığında 30 türün uygunluk gösterdiği, 24 türün ise göstermediği anlaşıldı. 15 türün ise kimyasal içeriği ve / veya kullanımı ile ilgili bir kayıt bulunamadı. Bu konuda ayrıntılı araştırmalara gereksinim olduğu ortaya çıktı. Araştırma bölgesinin doğal florasını oluşturan c. 459 vasküler bitki türü arasında 65'nün yöresel ada sahip olduğu (%14) görüldü. Bu arada Tekirdağ'da kullanıldığı literatürde kayıtlı yöresel bitki adlarına bu çalışma ile 33 tane daha ilave edildi.

Konu ile ilgili araştırmacılara yararlı olabileceği düşüncesi ile, memleketimizde tedavi ve gıda amacıyla kullanılan bitkiler ile ilgili yayınları elden geldiğince bir araya getirdik.

Bu çalışma ile elde edilen sonuçların eksiksiz olduğu söylenemez. Yapılacak kapsamlı incelemelerle, Tekirdağ'da halk arasında ilaç ve gıda olarak kullanılan yabani bitkiler konusundaki bilgilerimiz giderek artabilecektir.

Yöresel Kullanımı - Bilinen Kullanımı Uygun Olan Bitkiler

<i>Cotinus coggyria</i> Scop.	<i>T.comptus</i> Friw.
<i>Arum orientale</i> Bieb.	<i>T.longicaulis</i> C. Presl subsp. <i>longicaulis</i>
<i>Sambucus ebulus</i> L.	var. <i>longicaulis</i>
<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> var. <i>album</i>	<i>T.zygioides</i> Griseb. var. <i>zygioides</i>
<i>Anthemis chia</i> L.	<i>Alcea setosa</i> (Boiss.) Alef.
<i>Sedum album</i> L.	<i>Malva sylvestris</i> L.
<i>Ecballium elaterium</i> (L.) A.Rich.	<i>Papaver rhoeas</i> L.
<i>Momordica charantia</i> L.	<i>Lupinus albus</i> L. subsp. <i>albus</i>
<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers. var. <i>dactylon</i>	<i>Plantago major</i> L. subsp. <i>intermedia</i>
<i>Hypericum perforatum</i> L.	(Gilib.) Lange
<i>Juglans regia</i> L.	<i>Rumex tuberosus</i> L. subsp. <i>tuberosus</i>
<i>Mentha x piperita</i> L.	<i>Rosa canina</i> L.
<i>Origanum vulgare</i> L. subsp. <i>vulgare</i>	<i>Ruta graveolens</i> L.
<i>Salvia fruticosa</i> Miller	<i>Ammi visnaga</i> (L.) Lam.
<i>Satureja hortensis</i> L.	<i>Heracleum sphondylium</i> L. subsp. <i>ternatum</i>
<i>Thymus atticus</i> Celak	(Velen.) Brummit

Yöresel Kullanımı - Bilinen Kullanımı Uygun Olmayan Bitkiler

Sambucus nigra L.
Anthemis tinctoria L. var. *tinctoria*
Artemisia absinthium L.
A. annua L.
Centaurea ibenica Trev. ex Sprengel
Elaeagnus angustifolia L.
Equisetum telmateia Ehrh.
Melissa officinalis L. subsp. *officinalis*
Origanum vulgare L. subsp. *hirtum* (Link) Ietswaart
Teucrium polium L.
T. scordium L. subsp. *scordioides* (Schreber) Maire et
Petitmengin
Robinia pseudoacacia L.

Plantago lanceolata L.
Anagallis arvensis L. var. *caerulea* (L.) Govan
Paliurus spina-christi Miller
Cydonia oblonga Miller
Prunus spinosa L. subsp. *dasyphylla* (Schur) Domin
Rubus sanctus Schreber
Hyoscyamus albus L.
Tilia argentea Desf. ex DC.
Pimpinella anisum L.
Urtica urens L.
Peganum harmala L.
Tribulus terrestris L.

Kullanımı Literatüre Kayıtlı Olmayan Bitkiler

Heliotropium europaeum L.
Achillea setacea Waldst. et Kit.
Carduus pycnocephalus L. Subsp. *albidus* (Bieb.) Kazmi
Inula britannica L.
Centaureum erythraea Rafn. subsp. *erythraea*
Lavandula stoechas L.
Sideritis montana L. subsp. *montana*
Polygonum equisetiforme Sibth. et Sm.

Rumex cristatus DC.
Ranunculus marginatus d'Urv. var. *marginatus*
R. muricatus L.
Potentilla recta L.
Rubus tereticaulis P.J.Mueller
Sorbus domestica L.
Ferulago thirkeana (Boiss.) Boiss.

Bilinen Kullanımından Farklı Kullanışa Sahip Bitkiler ve Kullanılışları

Cotinus coggyria Scop.
Heliotropium europaeum L.
Sambucus ebulus L.

S. nigra L.

Achillea setacea Waldst. et Kit.
Anthemis chia L.
A. tinctoria L. var. *tinctoria*
Artemisia absinthium L.
A. annua L.
Carduus pycnocephalus L. subsp. *albidus*
(Bieb.) Kazmi
Centaurea iberica Trev. ex Sprengel
Inula britannica L.
Ecballium elaterium (L.) A.Rich.

Elaeagnus angustifolia L.

midevi, yara iyi edici
derideki kızarıklık ve kaşıntılarda
Antiromatizmal, kurt düşürücü, ağrı kesici,
boğaz antiseptiği, mayasıda
nefes darlığında, antiromatizmal,
felçlilerde
mayasıda, karın ağrısında, ishalde
midevi, kadın hastalıklarında
karın ağrısında
midevi, hipoglisemik
hipoglisemik, bronşitte

antihemoroidal
veteriner hekimlikte
başağrısında
mayasıda, egzamada, yara iyi edici,
antiromatizmal
midevi, damar yumuşatıcı, kum, taş ve
ateş düşürücü

<i>Equisetum telmateia</i> Ehrh.	antelmintik, mayasıda, böbrek hast., taş düşürücü
<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers. var. <i>dactylon</i>	iltihaplarda
<i>Hypericum perforatum</i> L.	nefes darlığında, diş ağrısında, kulak ağrısında, mide ağrısında
<i>Juglans regia</i> L.	ağrı kesici, egzamada, midevi
<i>Lavandula steochas</i> L.	antidepresif
<i>Melissa officinalis</i> L. subsp. <i>officinalis</i>	nefes darlığında, öksürük kesici
<i>Origanum vulgare</i> L. subsp. <i>hirtum</i> (Link) Ietswaart	baharat
<i>Origanum vulgare</i> L. subsp. <i>vulgare</i>	baharat
<i>Salvia fruticosa</i> Miller	yatıştırıcı
<i>Sideritis montana</i> L. subsp. <i>montana</i>	öksürük kesici
<i>Teucrium polium</i> L.	mayasıda
<i>T. scordium</i> L. subsp. <i>scordioides</i> (Schreber)	mayasıda
Maire et Petitmengin	baş ve diş ağrısında
<i>Thymus zygoides</i> Griseb. var. <i>zygoides</i>	baş ağrısında, mide bulantısı, gripte, gıda olarak, ağrı kesici, mide ve kalp hastalıklarında
<i>Malva sylvestris</i> L.	berkilmelerde
<i>Olea europaea</i> L. var. <i>europaea</i>	hipoglisemik
<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	bellek kayıplarında
<i>Plantago lanceolata</i> L.	akciğer hastalıklarında, midevi, antiromatizmal
<i>P. major</i> L. subsp. <i>intermedia</i> (Gilib.) Lange	mayasıda
<i>Polygonum equisetiforme</i> Sibth. et Sm.	kaşıntılarda
<i>Rumex cristatus</i> DC.	karın ağrısında
<i>Anagallis arvensis</i> L. var. <i>caerulea</i> (L.) Govan	kaşıntılarda
<i>Ranunculus marginatus</i> d'Urv. var. <i>marginatus</i>	antiromatizmal
<i>R. muricatus</i> L.	öksürük kesici, midevi
<i>Paliurus spina-christi</i> Miller	öksürük kesici
<i>Cydonia oblonga</i> Miller	anti depressif ve dil tutulmalarında
<i>Potentilla recta</i> L.	hipoglisemik
<i>Prunus spinosa</i> L. subsp. <i>dasyphylla</i> (Schur) Domin	antihemoroidal, midevi, astımda, hipoglisemik
<i>Rosa canina</i> L.	midevi, boğaz antiseptiği, hipoglisemik
<i>Rubus sanctus</i> Schreber	iltihap çekici
<i>R. tereticaulis</i> P.J. Mueller	hipoglisemik, ülserde
<i>Sorbus domestica</i> L.	kurt düşürücü
<i>Hyoscyamus albus</i> L.	ağrı kesici, böbrek sancılarında
<i>Tilia argentea</i> Desf. ex DC.	antidepresif ve dil tutulmasında
<i>Ferulago thirkeana</i> (Boiss.) Boiss.	mayasıda
<i>Heracleum sphondylium</i> L. subsp. <i>ternatum</i> (Velen) Brummitt	mayasıda
<i>Urtica urens</i> L.	veteriner hekimlikte, mayasıda, kanserde, iltihaplarda, kızamıklıklarda, bacak ve baş ağrısında, iltihap boşaltıcı, tüberkülozda, gıda olarak
<i>Peppanum harmala</i> L.	uzun süre çocuğu olmayan kadınlarda
<i>Tribulus terrestris</i> L.	taş düşürücü, kalp hastalıklarında, kanın koyulmaması için

ÖZET

Tekirdağ ilinde ilaç ve gıda olarak kullanılan bitkileri konu alan bu çalışmada, 69 bitki türü, bunlara ait 148 farklı kullanım ve 32 bitkinin yöresel adı saptanmıştır. Etken madde - kullanıma yönelik literatür araştırması yapılmıştır. 93 kullanılış şekline daha önce rastlanmadığı ve 24 türün uygunluk göstermediği görülmüştür.

Çalışmada ayrıca ülkemizde tedavide ve gıda olarak kullanılan bitkilerle ilgili yayınlar bir araya getirilmiştir.

RÉSUMÉ

Dans ce travail, on a déterminé 69 espèces des plantes, leurs 148 emplois différents et les noms locaux de 31 plantes au sujet de plantes employées comme remède et aliment à Tekirdağ. On a fait la recherche de littérature à propos du substance actif-l'emploi. On a remarqué qu'il manquait 93 manières d'emploi jusqu'à ce jour et l'incompatibilité de 35 espèces.

A la fin de ce travail on a ramassé les éditions à propos des plantes utilisées dans le traitement et l'alimentation.

KAYNAKLAR

- 1- ALPINAR, K., AKALIN, E., Türk Araştırmacılar Tarafından İsimlendirilen Vasküler Bitkiler, Bilim Tarihi Dergisi 18:21-30 (1993)
- 2- ARTUN, E., Tekirdağ Folklor Araştırması, Tem Ofset, İstanbul (1978)
- 3- ARTUN, E., Tekirdağ Folkloründen Örnekler, Taner Matbaası, Tekirdağ (1983)
- 4- BAYTOP, A., Farmasötik Botanik, İÜ Yayınları No:3158, Ecz. Fak. Yay. No:36, Dilek Matbaası, İstanbul (1988)
- 5- BAYTOP, T., Türkiye'de Bitkiler ile Tedavi, İÜ Yay No:3255 Ecz. Fak. Yay. No: 40, Sanat Matbaası, İstanbul (1984)
- 5- ÇEVİK, H., Tekirdağ Tarihi Araştırmaları, Ahmet Sait Basımevi, İstanbul (1949)
- 7- CHIEJ, R., Medicinal Plants, Macdonald & Co (Publishers) Ltd. London (1988)
- 3- COSTE, L'a. H., Flore Descriptive et Illustrée de la France (1) Librairie Des Sciences et Des Arts, Paris (1937)
- 3- DAVIS, P.H. et al. (eds), Flora of Turkey and the East Aegean Islands, Vol. 1-10, Edinburgh University Press, Edinburgh (1965-1988)
- 10- DÖNMEZ, Y., Trakya'nın Bitki Coğrafyası, İÜ Yay No:1321, Coğr. Ens. Yay. No:51, Taş Matbaası, İstanbul (1968)
- 11- ELÇİN, G., Işık Dağı (Ganos-Tekirdağ) Florası, İÜ Orm. Fak. Yay. No:334, Oğul Matbaacılık, İstanbul (1983)
- 12- EYÜBOĞLU, İ.Z., Anadolu Halk İlaçları, Hür Yayın ve Tic. AŞ, İstanbul (1977)
- 13- HEGNAUER, R., Chenotaxonomie der Pflanzen, 3, Birkhäuser Verlag, Basel und Stuttgart (1964)
- 14- HEGNAUER, R., Chenotaxonomie der Pflanzen, 5, Birkhäuser Verlag, Basel und Stuttgart (1969)
- 15- HEGNAUER, R., Chenotaxonomie der Pflanzen, 6, Birkhäuser Verlag, Basel und Stuttgart (1973)
- 16- HEYWOOD, V.H., HARBORNE, J.B., TURNER, B.L., The Biology and Chemistry of the Compositae, Academic Press, London (1977)
- 17- HEYWOOD, V.H., HARBORNE, J.B., TURNER, B.L., The Biology and Chemistry of the Umbelliferae, Published for the Linnean Society of London by Academic Press, London (1971)
- 18- HOPPE, H.A., Drogen Kunde, Band 1, Angiosperman, 8. Auflage Walter de Gruyter, Berlin-NewYork (1975)
- 19- HOPPE, H.A., Drogen Kunde, Band 2, Gymosperman, Kryptogamen, Tierische Drogen, 8. Auflage, Walter de Gruyter, Berlin-NewYork (1977)
- 20- HOPPE, H.A., Taschenbuch der Drogen Kunde, Walter de Gruyter, Berlin-NewYork (1981)
- 21- HOPPE, H.A., Drogen Kunde, Band 3, Supplement, 8. Auflage Walter de Gruyter, Berlin-NewYork (1987)
- 22- KALÇAS, E.L., Food From The Fields, Edible Wild Plants of Aegean Turkey, Bilgehan Matbaası, Bornova (1984)

KAYNAKLAR

- 23- ÖZBAŞ, M., Ülkemizde Yetişen Bazı Rumex Türlerinin Kök Antropokinonları, Yüksek Lisans Tezi, İÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (1989)
- 24- SÜMER, M., Tekirdağ'ın Eski Günleri, Tekirdağ Halk Eğitimi Yayınları, Yenihamle Matbaası, İstanbul (1987)
- 25- TANKER, M., Etnofarmakognozi in Eczacılıkta Yenilikler (ed. E.Atasü), 87-95, AÜ Ecz. Fak. Yay. No:6 Basımevi, Ankara (1987)
- 26- YILMAZ, F., Halk Arasında Tansiyon Düşürücü Olarak Kullanılan Zeytin (*Olea europaea* L.) Yapraklarında Farmakognozic Ön Araştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, İÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul (1987)
- 27- ZOHARY, M., Geobotanical Foundations of the Middle East, Vol. 1, Gustav Fischer Verlag, Stuttgart (1973)
28. ANONİM, Türkiye'de Halk Ağzından, Derleme Sözlüğü, (c.2-12), Türk Dil Kurumu Yayınları:211/2-12 Tarih Kurumu Basımevi (1965-82)
- 29- ANONİM, Tekirdağ'da Tarım, Yayıncılık Matbaası, İstanbul (1981)
- 30- 1990 Genel Nüfus Sayımı, İdari Bölünüş, TC Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara (1991)